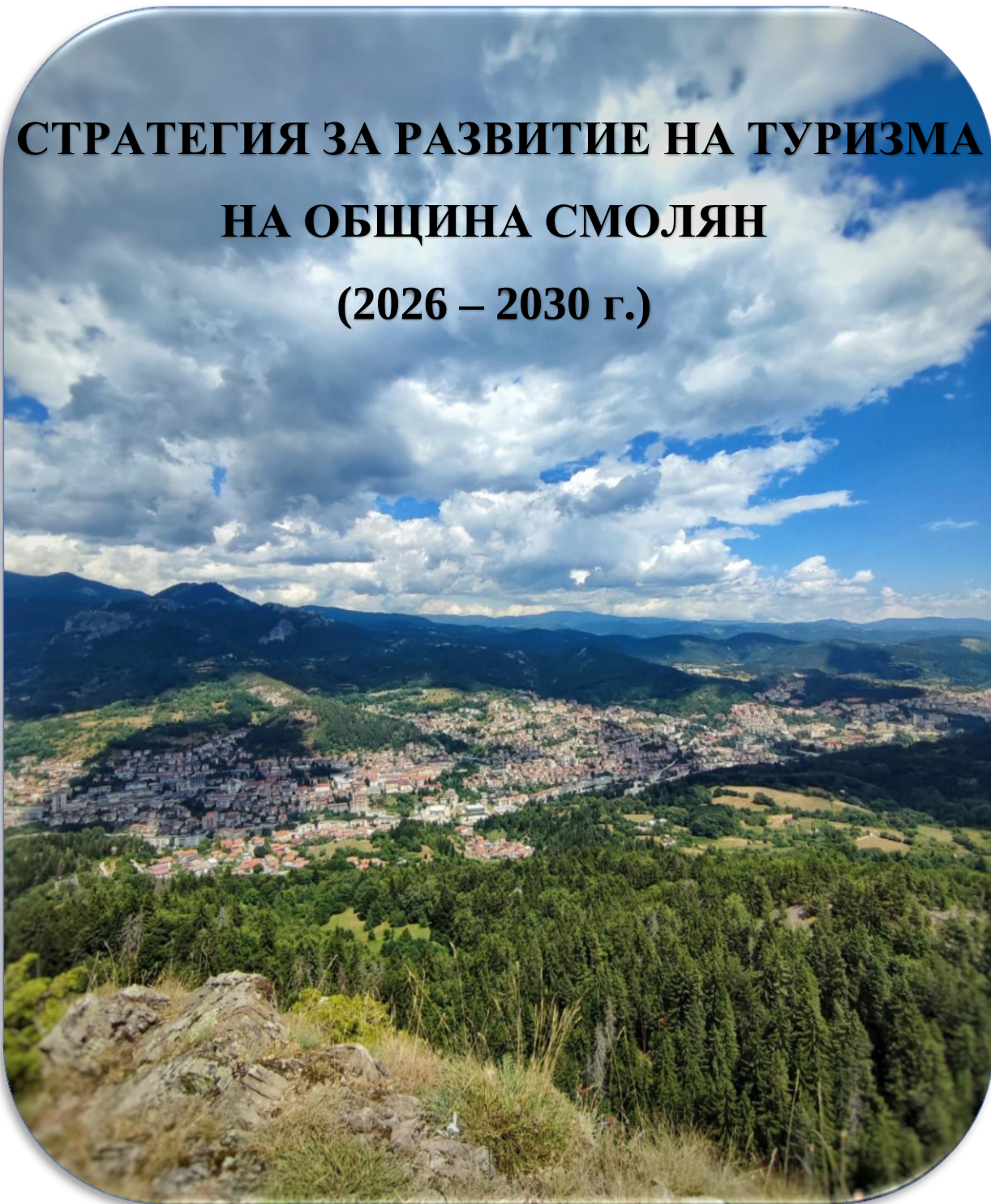

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА СМОЛЯН (2026 – 2030 г.)

2026 г.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Този документ е създаден в изпълнение на Административен договор №BG16RFTA001-1.007-0001-C01 по проект „УСПЕХ - умения, синергия и партньорства за европейски хоризонти“, финансиран по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Активно ангажиране на общините при изпълнението на споразумението за партньорство“ по Приоритет за техническа помощ: „Хоризонтална техническа помощ“ по Програма „Техническа помощ“ 2021-2027 г., съфинансирана от Европейските фондове за споделено управление

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ	4
2. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА ОБЩИНАТА	5
2.1. Местоположение, територия, население и характерни особености	5
2.2. Значими обекти на природното наследство (природни дадености) от интерес за туристите	6
2.3. Значими обекти на културно-историческото наследство от интерес за туристите	9
2.4. Нематериално културно наследство от интерес за туристите	13
2.5. Разработени туристически маршрути	15
2.6. Категоризирани туристически обекти.....	17
2.7. Възможности за приятно прекарване на свободното време и забавления от интерес за туристите.....	19
2.8. Информационно обслужване на туристите и реклама на туристическия продукт ...	21
2.9. Общински фонд за подкрепа на местни инициативи, свързани с развитието на туризма в община Смолян	23
2.10. Консултативен съвет по въпросите на туризма към община Смолян	23
3. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ, СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СМОЛЯН.....	24
4. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ	29
4.1. Стратегически цели и приоритети	33
4.2. Мерки и дейности за развитието на туризма в община Смолян	34
5. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ..	50
6. МЕХАНИЗЪМ ЗА ОБРАТНА ВРЪЗКА – МОНИТОРИНГ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СТРАТЕГИЯТА	55

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Скала „Невястата“ (вляво) и Орфееви скали (вдясно).....	6
Фигура 2. Смолянски езера (вляво) и Смолянски водопад (вдясно).....	7
Фигура 3. Крепост „Калето“, м. Турлука (вляво) и Момчилова крепост (вдясно)	9
Фигура 4. Агушеви конаци, с. Могилица (вляво) и с. Широка лъка (вдясно)	10
Фигура 5. Изложбена зала в Регионалния исторически музей „Стою Шишков“ (вляво) и входа на Планетариума в гр. Смолян (вдясно)	11
Фигура 6. Каньонът на водопадите	16
Фигура 7. К.к. Пампорово (вляво) и телевизионната кула Снежанка (вдясно).....	20
Фигура 8. SWOT анализ за развитието на туризма в община Смолян.....	24
Фигура 9. Туристическо райониране на България	30
Фигура 10. Туристически лога на община Смолян	40

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Места за настаняване в община Смолян, 2022 – 2024 г.	17
Таблица 2. Заведения за хранене и развлечения в община Смолян, 2022 – 2024 г.	18
Таблица 3. Приходи от туристически обекти в община Смолян (лева), 2022 – 2024 г.	19
Таблица 4. Основни видове и подвидове туризъм – специализация на Туристически район „Родопи“	30
Таблица 5. Индикатори за мониторинг на Стратегията за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.).....	56

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.) е разработена в изпълнение на договор за „Осигуряване на експертна подкрепа за общините при подготовката и изпълнението на проекти и засилване на партньорството в системата за управление на средствата от ЕФСУ“, по три обособени позиции, за Обособена позиция 3. За нуждите на общините от Югоизточен и Южен централен район за планиране.

Възложител е Националното сдружение на общините в Република България, в рамките на проект „УСПЕХ - умения, синергия и партньорства за европейски хоризонти“, финансиран по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Активно ангажиране на общините при изпълнението на споразумението за партньорство“ по Приоритет за техническа помощ: „Хоризонтална техническа помощ“ по Програма „Техническа помощ“ 2021-2027 г., съфинансирана от Европейските фондове за споделено управление.

Целта на договора е осигуряването на експертна подкрепа и консултантски услуги на общините от Южен централен район в сферата на стратегическото планиране във връзка с прилагане на хоризонталните политики при разработване и изпълнение на проекти (вкл. чрез ИТИ), както и при участието на общините в инициативи на Европейския съюз и прилагане на политиката по сближаване. По такъв начин се очаква създаването на функциониращ и ефективен механизъм за подкрепа на целевите територии.

При разработването на настоящата стратегия са взети предвид следните местни стратегически документи:

- План за интегрирано развитие на община Смолян (2021 – 2027 г.)
- Стратегия за развитието на туризма на територията на област Смолян (2023 – 2027 г.)
- Стратегия за развитие на туризма в община Смолян (2014 – 2020 г.)
- Програми за туризма на община Смолян (2022 – 2025 г.)

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

2. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА ОБЩИНАТА

Община Смолян се позиционира като целогодишна туристическа дестинация, която съчетава съхранена природа, богато културно-историческо наследство, автентични родопски традиции и разнообразни възможности за активен отдих, атракции и преживявания през всички сезони за както за големи, така и за малки.

Конкурентното предимство на дестинацията, се основава на съчетаването на природните ресурси, качествен туристически продукт, гостоприемство и възможности за устойчив туризъм, които формират разпознаваем облик на Смолян както на националния така и на международния туристически пазар.

Стратегията е насочена към утвърждаването на Смолян като предпочитана дестинация за туристи, търсещи автентични преживявания, спокойствие, активен начин на живот и височко качество на туристическите услуги, чрез изграждане на силен туристически бранд и последователно пазарно проучване.

2.1. Местоположение, територия, население и характерни особености

Община Смолян е разположена в Южна България, попадайки в обхвата на Южен централен район и област Смолян. С площ от 854 кв. км или 26,75% от областта и 0,77% от страната, тя граничи с общините Девин, Чепеларе, Баните, Лъки, Мадан, Рудозем, а на юг и югозапад границите ѝ съвпадат с държавната граница с Гърция. Най-близкият ГКПП е Елидже (Рудозем-Ксанти), осигуряващ бърз достъп до Егейско море.

В общината има 86 населени места – град Смолян и 85 села, с общо население от 31 910 души по данни на НСИ за 2024 г. Повече от 75% от тях живеят в общинския център – 24 292, като броят им бележи устойчива тенденция към намаляване. За сравнение, при преброяването през 2011 г. броят на населението е бил съответно 40 941 за общината и 30 313 души за общинския център.

Община Смолян е разположена в сърцето на Родопска планина, предпоставка за планинския ѝ релеф – съчетание от високи била, разделени от дълбоки речни долини, с надморска височина, варираща от 600 до 2191 м. Това предопределя наличието на планински панорами и природни забележителности като пирамидални скатове, непристъпни риолитни откоси, впечатляващи скални форми – Невястата, Турлата, Голямата и Малката стена, както и изобилие от иглолистни гори и пасища. Това, също така, е предпоставка за развитието на туризма и по-специално на зимния туризъм – в общината се намира един от най-големите комплекси за зимен туризъм у нас Пампорово.

Няколко реки преминават през територията на общината – Черна, Широколъшка, Стойченска, Мугленска, Арда и Малка Арда, като има значителен брой подземни и минерални извори, в т.ч. термални. Смолянските езера са едни от емблематичните

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

природни забележителности в района и с разнообразния си животински и растителен свят привличат много туристи и риболовци.

Климатът в общината е преходноконтинентален със средиземноморско влияние. Високите части на общината се отличават с планински климат, като лятото е прохладно, а зимата е мека. Средните годишни температури се понижават с увеличаване на надморската височина, а годишната температурна амплитуда е относително малка.

2.2. Значими обекти на природното наследство (природни дадености) от интерес за туристите

Основен ресурс за туристическото развитие на община Смолян е нейното природно богатство. Разнообразният релеф включва съчетание от високи върхове, величествени скални фигури и откоси, заобиколени от китни поляни и вековни гори, реки и езера.

В общината попадат най-високите върхове на Родопска планина – **Голям и Малък Перелик** (най-високата точка в Родопите, на която може да се качи човек), както и **вр. Снежанка**, който благодарение на уникалните си климатични условия – мека зима с над 240 слънчеви дни, създава отлични условия за зимен туризъм и превръща к.к. Пампорово в най-слънчевият планински курорт в България.

Планинският релеф на общината предполага наличието на различни природни забележителности. По-интересните сред тях са **скалните образувания Момата** (в близост до с. Широка лъка се издига красива скала, наподобяваща отдалеч на мома с хурка в ръка), **„Главата“**, **„Невестата“**, **„Соколиците“**, **„Орлова скала“** и **„Червената скала“**. **Орфеевите скали** се намират в сърцето на Родопите, недалеч от курортен комплекс Пампорово. Разположени са под самия връх, на няколко стотин метра разстояние. Издигат се на около 1875 метра надморска височина и гледката е спираща дъха.

Фигура 1. Скала „Невестата“ (вляво) и Орфееви скали (вдясно)

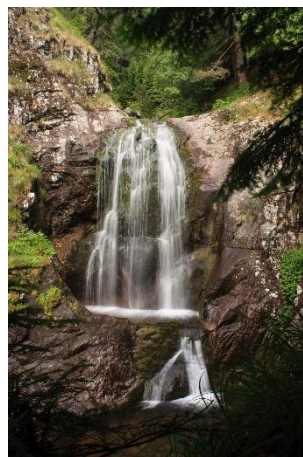

Източник: <https://visitsmolyan.bg>

Установени са също 17 пещери, включително **Ухловица** (добре социализирана и популярна), **Голубовица** (система от 4 пещери, в които има подземни езера и поток), проходната пещера **Калето** (огромен купол, водещ към върха, където се намира едноименната крепост) и пещера **Ледницата** (пета по дълбочина в България, като влизането в нея става единствено със специална екипировка и обучени водачи).

Друга емблематична природна забележителност са **Смолянските езера**. Разположени между гр. Смолян и вр. Снежанка, те са обявени за защитена местност с цел опазване красивия пейзаж и ценните растителни и животински видове. В миналото езерата са били над 20, но днес са запазени осем, от които седем са естествени. Най-голямо е Бистротото езеро, а най-дълбоко и най-високо разположено (около 1 500 м. надморска височина) е Мътното езеро. Сред останалите по-големи езера са Лагера, Платеното езеро (Керяновия гьол), Тревисто (Тревното) езеро, Османовия гьол, Силажа и Милушевското езеро (Милушевия гьол)

Фигура 2. Смолянски езера (вляво) и Смолянски водопад (вдясно)

Източник: Община Смолян

Смолянският водопад се намира на р. Крива река край Смолян и има височина на пада от 20 м. Местността е наречена Салихаговата урва и се свързва със Салих Ага – управник по времето на Османското робство, който раздавал правосъдие, хвърляйки провинилите се от скалата над водопада.

Територията на общината е дом на уникална флора и фауна, на редки и изчезващи видове, включени в Червената книга на България, ендемити и реликти, както и изобилие от ценни лечебни растения. Срещат се над 100 вида ендемични видове растения, като родопски крем (*Lilium rhodopaeum*), родопско омайниче (*Geum rhodopaeum*), родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis*), блатен плаун (*Lycopodiella inundata*), кръглолистна просянка (*Drosera rotundifolia*), блатно петльово перо (*Gladiolus palustris*) и други.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Горските територии, обхващащи по-голяма част от територията на община Смолян, включват преобладаващо иглолистни видове – основно смърчови и бялборови гори. По-слабо застъпени са елови и други насаждения, както и смесени и широколистни гори, представени от бук, дъб, габър, горун, ясен, бреза и други.

Обширните иглолистни и смесени гори в региона, както и наличието на значими скални образувания, са едновременно местообитания и ключови места за опазване на защитените видове – кафява мечка и дива коза. Много вековни смърчови и черборови гори, както и местообитания на защитените видове, като родопски крем и блатен плаун, са обект на защита и опазване и по реда на Закона за защитените територии.

Животинският свят е представен от богато разнообразие на птици, влечуги, земноводни, бозайници и риби, голяма част от които са включени в Закона за биологичното разнообразие. Територията е обитавана от над 250 вида птици, като повече от половината от тях са гнездящи, а броят на срещаните бозайници е над 80 вида.

За опазването на тези природни богатства, на територията на община Смолян са обявени **3 резервата и 14 защитени местности**:

- **Резерват Амзово** – поддържан резерват в м. „Петрово бърдце“, създаден с цел възстановяване и опазване находището на блатен плаун; в зависимост от сезона могат да се наблюдават силивряк, мурсалски чай, орхидеи и родопски крем.
- **Резерват Момчиловски дол** – поддържан резерват в землището на с. Соколовци, създаден с цел запазване на първична черборови гора като типове местообитания, растения – около 170 вида, което е около 4% от флората на България
- **Резерват Сосковчето** – създаден с цел опазване на вековна смърчова гора, местообитание на мечка, сърна и благороден елен като защитените видове
- Защитена местност Врача
- Защитена местност Връх Средногорец
- Защитена местност Дълбок дол
- Защитена местност Калето
- Защитена местност Крепост Градището
- Защитена местност Ливадите
- Защитена местност Лятна гора
- Защитена местност Момина вода – Ахматица
- Защитена местност Падала
- Защитена местност Рожен
- Защитена местност Соскучански
- Защитена местност Турлата
- Защитена местност Хубча
- Защитена местност Чернока

2.3. Значими обекти на културно-историческото наследство от интерес за туристите

Богатата история на община Смолян предопределя наличието на разнообразни обекти на културно-историческото наследство, датиращи от праисторическите и тракийските култури, през Античността, Средновековието, Възраждането и Освобождението на България.

За това свидетелства наличието на повече от **421 обекта**, които са обявени за **недвижими културни ценности**. От тях с категория „национално значение“ са:

- 3 исторически обекта
- 6 архитектурно-строителни и художествени недвижими културни ценности
- 8 археологически обекта като към тях следва да се прибавят регистрирани над 20 надгробни могили, които по разпореждане от 1962 г. придобиват статут „национално значение“ до проучването им.

Сред тези обекти се открояват крепостите Калето край с. Кошница, Момчилова крепост и Калето в местността Турлука, построени по времето на византийският император Юстиниан I (VI век), който предприема грандиозна укрепителна дейност из целия Балкански полуостров, за да противостои на варварските нашествия от север. Те са реставрирани и социализирани за туристически посещения.

Фигура 3. Крепост „Калето“, м. Турлука (вляво) и Момчилова крепост (вдясно)

Източник: <https://visitsmolyan.bg>

Крепостта Калето край с. Кошница е разположена на конусовиден мраморен връх с надморска височина 1006 м. и е представлявала военен пост, контролиращ комуникациите по Централния трансродопски път през Средните Родопи.

Момчиловата крепост се намира се край с. Градът и има богата история, но името ѝ се свързва най-вече с историята за Момчил юнак, който през 1343 г. я възстановява. От крепостта се разкриват великолепни гледки, с вечер скалите ѝ са сцена на аудио-визуален спектакъл на открито, пресъздаващ мита за Момчил юнак в съчетание със светлинните и димни ефекти.

Крепост Калето в м. Турлука датира от късната античност, а предназначението ѝ е било охрана на селище и религиозен център в планината. Имала е идеална възможност за контакт с Момчилова крепост и Козник над Рудозем. Площта на крепостта е около 5 дка, като южната и крепостна стена е разкрита изцяло.

В с. **Гела** се намират 4 обекта от национално значение – развалини от късно римско и ранновизантийско селище с базилика, надгробна могила, крепостна стена с бойна наблюдателница и ранновизантийска базилика.

Село Широка лъка е архитектурен и фолклорен резерват и е известно със своите автентични родопски къщи, като Учиковската, Григоровската, Владишката и Згуровския конак. Последните две са обявени за недвижими културни ценности с национално значение. В Згуровския конак се помещава общоисторическа музейна сбирка с картинна галерия, показваща бита и обичаите на местните хора, а друга местна забележителност с голямо културно значение е Църквата „Успение на Пресвета Богородица“ от XIX в.

Фигура 4. Агушеви конаци, с. Могилица (вляво) и с. Широка лъка (вдясно)

Източник: Община Смолян

Регионалният исторически музей „Стою Шишков“ в гр. Смолян е най-големият музей в Родопите, който изследва и показва най-цялостно и задълбочено българската същност на населението в планината и неговия реален принос към националната културна съкровищница. Той разполага с голямо разнообразие на експозиции, отразяващи културно-историческото наследство на територията, както и изключителни етнографски колекции.

Художествена галерия в гр. Смолян разполага с фонд от около 2000 произведения от български и чужди автори, представени в различни жанрове на живописата, графиката и скулптурата, като е подчертан интересът към творци, трайно свързани с Родопите.

В **изложбената зала „Петър Стайков“**, разположена в Клуба на дейците на културата в гр. Смолян излагат своите произведения художници от града и региона, гостуват изложби и се организират представяния на български творци.

Планетариумът с астрономическа обсерватория в гр. Смолян е открит през 1975 г., като се е утвърдил като културно-образователен център и една от най-често посещаваните забележителности в града, като за изминалите години той е посетен от над 2 700 000 души. Включен е в 100-те национални туристически обекта. В звездната зала на Планетариума се представят разнообразни лекции с демонстрации (сеанси) – приказки за най-малките деца, учебни програми, популярни обзорни и тематични сеанси. На чуждестранните гости на Планетариума се предлагат програми на руски, френски, немски, английски, гръцки и турски език. Цикъл от специални програми – музикални и поетични, и публични лекции на актуални теми допълват многообразието от звездни спектакли. В просторното фоайе има постоянни и тематични изложби, организират се концерти и спектакли на живо.

Фигура 5. Изложбена зала в Регионалния исторически музей „Стою Шишков“ (вляво) и входа на Планетариума в гр. Смолян (вдясно)

Източник: <https://visitsmolyan.bg>

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Катедралният храм „Св. Висарион Смоленски“ е втората по големина църква в България, осветена през 2006 г. и носеща името на Висарион Смоленски – последният епископ на Смолянска епархия, мъчен и убит заради отказа си да приеме исляма по времето на първото насилствено помохамеданчване на Родопите. Храмът има богата библиотека, зала за временни изложби, като в него се помещава и неделно училище.

Други интересни обекти в общината с историческа и културна стойност, са:

- **Архитектурен комплекс „Чешитската махала“, гр. Смолян** – обхваща най-старата част от квартал Райково, вкл. Гьорджева къща, в която днес се представя експозиция, посветена на унгарския поет и преводач Ласло Наги.
- **Архитектурен възрожденски комплекс в кв. Устово** – включва уникални възрожденски къщи, концентрирани около двете църкви „Успение Богородично“ и „Св. Никола“
- **Алибеевият конак, гр. Смолян** – най-старият цялостно запазен конак в централната част на Родопите
- **Къща-музей „Кирил Маджаров“** (поет, публицист и общественик), в която се намира музей-галерия „Петър Пиронков“
- **Музейна експозиция „Гайдата древна и вечна“, с. Стойките** – включва предмети, вещи, документи, аудио, видео и фото материали, представящи гайдарското изкуство и народния занаят изработване на гайди от всички фолклорни области на България, като към днешна дата колекцията наброява над 250 движими вещи, сред които движими културни ценности
- **Храмове** с висока културно-историческа стойност, в т.ч. храмовете „Св. Никола“ и „Св. Неделя“ в гр. Смолян
- **Историческа местност връх Средногорец** – позната още под името „Родопската Шипка“, там е изграден мемориален паметник на загиналите в сраженията за освобождението на Средните Родопи от турско владичество по време на Балканската война
- **Средновековно селище, м. Старото село, с. Бориново** – местността представлява речна тераса, която в момента се обработва. При оран на повърхността излизат големи количества фрагменти от керамични съдове.
- **Варадската крепост**
- **Светилището над с. Горна Арда**
- **Могилен некропол от 6 могили, м. Бабината вода**
- **Развалини от късно римско и ранновизантийско селище с базилика, с. Гела**
- **Надгробна могила в м. Белия камък, с. Гела**
- **Градища в м. Мече селище и крепостна стена с бойна наблюдателница**

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

2.4. Нематериално културно наследство от интерес за туристите

В община Смолян функционират редица народни читалища (НЧ), които са центрове на културен и просветен живот, включително регионалната библиотека „Николай Вранчев“. Тези институции съхраняват местните традиции и организират културни събития в града и околните населени места. Основните сред тях са:

- НЧ „Кирил Маджаров-1866“ – гр. Смолян (кв. Устово)
- НЧ „Орфееви гори-1870“ – гр. Смолян (кв. Райково)
- НЧ „Христо Ботев-1871“ – гр. Смолян
- НЧ „Балкански просветител-1971“ – гр. Смолян (кв. Горно Райково)
- НЧ „Асен Златаров-1927“ – с. Смилян
- НЧ „Светлина-1925“ – с. Момчиловци
- НЧ „Извор-1920“ – с. Арда
- НЧ „Светлина-1937“ – с. Търън
- НЧ „България-1937“ – с. Могилица

Основните събития от културния календар на общината включват:

- **Песнопеделик (началото на месец март)** – фестивалът в Широка лъка е продължение на местните традиции на селото, които са се изпълнявали от незапомнени времена до 40-те години на миналия век. След създаването на кукерския състав „Песяци“ през 1967 г., ширококоличани възраждат традицията на ритуални игри в селото. Постепенно празникът придобива все по-голяма популярност, а в маскарада към местните „песяци“ се присъединяват и кукери от цяла България и Европа.

Фестивалът се е утвърдил като един от най-популярните и посещавани в страната и е член на Федерацията на европейските карнавални градове. Песяците ходят от къща на къща, за да гонят лошото и за здраве и бекет. Ако те прескочи песяк ще ти върви през цялата година. След като обхождат къщите, песяците се отправят към селския площад („купището“), където представят венчален обред на невестата и старейшината, раждане, оран и засяване.

- **Илинден и Международно гайдарско надсвирване в с. Гела (всяка първа неделя от месец август)** – съборът в с. Гела е жива традиция, обединяваща поколения чрез музика, родова памет и обич към българското; провеждан ежегодно от 2002 г., фестивалът е един от символите на културния живот в Родопите
- **Празник на обединения град Смолян (18 юни)** – празникът на обединения град Смолян чества сливането на селата Смолян, Райково и Устово в един град през 1960 г.; денят е посветен на историята на града и неговата култура, като

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

през годините се организират разнообразни събития като спортни прояви, изложби и културни тържества, за да се отбележи събитието

- **Фестивал на дивите цветя (м. юни в дните около Енъовден)** – седем села от района на Горното поречие на р. Арда – Смилян, Могилица, Кошница, Арда, Сивино, Киселчово и Момчиловци всяка година честват силата и красотата на билките и дивите цветя; организират се различни събития за публики и участници от различни възрасти: ателие по традиционна медицина, ателие за приложение на билките в кулинарията, фото и ботанически турове, тридневен вело-тур „Изворите на р. Арда“, пешеходни преходи, творчески работилници за багрене с естествени материали, рисунка върху камък, приключенски лагер за деца и родители. Кулминацията на фестивала са Енъовденският ритуал по изгрев на 24 юни и фолклорният събор „Изворен глас“ в с. Смилян
- **Събор на народното творчество и животновъдството „Рожен“ (месец юли)** – съборът представя „народната музика, обичаи, обредност, словесен фолклор, танци, облекла и носии – цялостната традиционна народна култура“, съчетано с „изложение на традиционния български поминък“.
- **Празник на киселото мляко в с. Момчиловци (м. август)** – събитието се провежда ежегодно от 2015 г. насам и цели да популяризира традициите за производство на кисело мляко и сирена, заедно с богатството на песенния и танцов фолклор, самобитността на родопските обичаи и автентичните родопски занаяти; предлага разнообразна програма в рамките на няколко дни, която включва творчески срещи, изложби, концерти, литературен конкурс и др.
- **Традиционен събор на Хайдушки поляни (между август и септември)** – един от уникалните по своята същност фестивали в Родопите, защото се организира и събира на веселба цели 6 села от района – Кутела, Виево, Момчиловци, Манастир, Славейно и Петково
- **Празник на община Смолян – честване на Освобождението на Родопите (21 октомври)** – отбелязва последните решителни боеве в дните на Балканската война за освобождението на района; организират се изложби (исторически и художествени), концерти, театрални и фолклорни прояви, откривания на изложби в Регионалния исторически музей и други културни събития; организират се публични церемонии и поднасяне на венци пред паметниците в града
- **Традиционен празник на смилянския фасул (в края на м. октомври)** – организиран от местното читалище, празникът включва кулинарни конкурси за ястия и дегустации, конкурси за най-добър производител и най-красиво пано от фасул, както и народни тържества и изложби. Посетителите могат да опитат вкусни ястия, приготвени по специални рецепти от местния боб. Програмата включва тематични скечове, народно веселие и други изненади за посетителите

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

На територията на община Смолян, най-вече в малките населени места, са добре съхранени традиционните занаяти, земеделските и животновъдните техники, кулинарните рецепти и празничните обреди. Предават се и се пазят от поколенията уменията за изработка на музикални инструменти, народни носии и други предмети от бита. Характерните фолклорни танцови и музикални традиции също са добре съхранени. В отделни части на общината се отбелязват различни обичаи, като сурвакане, лазаруване, Еньовден, бабуване, коледарство, кукерство и други.

2.5. Разработени туристически маршрути

Възможностите за пешеходен туризъм в общината са целогодишни. За целта, са разработени и маркирани множество туристически екомаршрути и екопътеки. Най-популярните сред тях са:

- **Екопътека „Каньонът на водопадите“:** преминава през резерват Сосковчето и буферната му зона. Има възможност за достигането до хижа „Перелик“ и връх Перелик, с. Гела, с. Мугла, вр. Широколъшки снежник и др. По пътеката може да се видят около 46 водопада като най-големият (водопад Орфей) е с пад на водата от 68 м. В подножието е изграден Посетителски информационен център
- **Екопътека „Невестата“ (Смолян):** с дължина около 900 метра, пътеката води до едноименната скала Невестата. Пътеката е подсигурана с дървени парапети и предлага изкуствена стена за катерене, Viaferrata (железен път) с два маршрута, маршрути за скално катерене, алпийски тролей. Разполага с панорамни площадки, беседки с маси и детска площадка
- **Екопътека „Изворите на река Арда“:** пресъздава пътя на някогашните керванджии, сновящи до Беломорието и обратно. До мястото се стига по маркирана туристическа пътека, която започва от махала Билянска. В близост са пещерите Ухловица и Голубовица

Други маршрути в общината включват:

- Маршрут „Момчилова крепост“ – с. Градът
- Маршрут Узунов камък – защитена местност Ливадите – с. Смилян
- Маршрут с. Могилица – венецът на пещера Бориковска – пещера Типецето – махала Средок
- Маршрут Пещера Голубовица – вр. Черковата – пещера Надарска – с. Могилица
- Маршрут с. Кошница – пещера Трите точки – пещера Калето – с. Смилян
- Маршрут с. Смилян – връх Равнище – Крайпътна пещера с. Смилян
- Маршрут с. Смилян – с. Букаците – с. Горово – с. Чеплят – местност Катран – с. Змиево – местност Аламушница (рибарника) – с. Смилян (мандрата)
- Маршрут с. Арда – махала Гоздевица – връх Ком – с. Арда

- Маршрут с. Смилян – термален извор в местността Дупката – „Крайпътна пещера” – местност Поляните – по течението на река Серафимовска до село Полковник Серафимово – мемориален комплекс на връх Средногорец
- Маршрут хижа „Студенец“ – Национална астрономическа обсерватория – хижа „Момчил юнак“ – хижа „Преспа“
- Маршрут „Параклисите около с. Момчиловци“
- Маршрут с. Широка лъка – с. Солища – хижа „Перелик“
- Маршрут хижа „Перелик“ – с. Стикъл – с. Широка лъка
- Маршрут хижа „Перелик“ – хижа „Ледницата“
- Маршрут с. Широка лъка – мах. Заевите – с. Гела
- Маршрут с. Широка лъка – пещера Ледницата – х. „Ледницата“
- Маршрут с. Широка лъка – с. Върбово – х. „Изгрев“
- Маршрут хижа „Студенец“ – м. Превала – х. „Перелик“
- Маршрут Пампорово – връх Чала – м. Мечо гробе – с. Широка лъка

Фигура 6. Каньонът на водопадите

Източник: <https://visitsmolyan.bg>

Общината предлага и възможности за практикуването на велотуризм. През територията й преминават отсечки от три големи велосипедни маршрута – „По пътя на Желязната завеса“, „Трансродопския веломаршрут“ и „Пътят на Султана“ (велосипеден и пешеходен маршрут, свързващ Виена и Истанбул), както и е разработена една велопътека от с. Арда, покрай Ботаническата градина, най-големия извор на р. Арда, местност Гудевица, Аязмото, параклиса и църквата „Св. Илия“, местността Аликовска, през местността Речани, местността Самарджийската, римски мост и центъра на с. Арда.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

В допълнение, около град Смолян и селата има множество маркирани локални велосипедни маршрути и горски пътища, които също имат туристически потенциал.

В северната част на община Смолян минава и Европейският туристически маршрут Е-8 с обща дължина от 4 700 км, започващ от Корк (Ирландия) и достигащ до Истанбул (Турция), който е един от най-дългите на континента. На територията на България маршрутът Е8 има дължина от около 420 км, като дава възможност за обхождане на някои от най-интересните места както в Родопите така и на целия Балкански полуостров. Той е широко популяризиран от чуждестранни и български туристически дружества и дава възможност за преходи с различна продължителност, вкл. двуседмични такива.

2.6. Категоризирани туристически обекти

Хотелиерството и ресторантьорството са традиционно развити в община Смолян и имат важен дял в икономиката ѝ.

Категоризираните места за настаняване (хотели, апартаменти, пансиони, стаи и къщи за гости и др.) в община Смолян бележат сериозен ръст в периода 2022-2024 г., както като брой на обектите, така и като леглова база. Обектите нарастват от 29 до 45 (ръст от 55,5%), а легловата база в тях – от 554 до 710 легла (ръст от 28,2%).

Таблица 1. Места за настаняване в община Смолян, 2022 – 2024 г.

Места за настаняване	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Брой места за настаняване	Брой легла	Брой места за настаняване	Брой легла	Брой места за настаняване	Брой легла
Община Смолян	29	554	32	652	45	710
В град Смолян	5	114	16	376	12	352
В селата	24	440	16	276	33	358
<i>От тях:</i>						
Категория 3***	12	139	10	173	6	165
Категория 2**	15	393	21	451	28	278
Категория 1* / без категория	2	22	1	28	11	267

Източник: Община Смолян и собствени изчисления

С най-голям дял към настоящия момент са обектите с по-ниска категория. Местата за настаняване 1* и 2** са с дял от 86,7% и осигуряват 76,8% от леглата в цялата община.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Броят на местата за настаняване с 3*** намалява наполовина през наблюдавания период (от 12 на 6), но легловата база в тях същевременно се увеличава с 18,7%. Концентрацията на местата за настаняване има в общинския център – град Смолян, в к.к. Пампорово и с. Левочево.

Въпреки тези положителни тенденции, данните за тези показатели все още са далече от отчетеното през 2019 г. (годината преди пандемията от Covid-19), когато на територията на община Смолян са регистрирани и работят 525 обекта за настаняване на туристи с капацитет от 6 531 легла, а 34% от местата за настаняване са с категория равна и по-голяма от 3 звезди (2 хотела с категория 5*****, 6 са 4**** и 170 – 3***), от което е видно, че секторът не се е възстановил напълно от негативните последици от пандемията.

Аналогични тенденции се наблюдават в броя на заведенията за хранене и развлечения, както и в техния капацитет през периода 2022 – 2024 г. Броят им нараства от 30 на 53 (ръст от 76,7%), а капацитетът им от 2 136 достига 3 687 (ръст от 123,3%). Делът на обектите с категория 1* или без категория е значителен – 79,2% от обектите и 82,0% от капацитета. Обекти с категория по-висока от 3*** към момента няма.

Таблица 2. Заведения за хранене и развлечения в община Смолян, 2022 – 2024 г.

Заведения за хранене и развлечения	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Брой заведения	Капацитет	Брой заведения	Капацитет	Брой заведения	Капацитет
Община Смолян	30	2 136	54	4 770	53	3 687
<i>От тях:</i>						
В град Смолян	15	1 155	28	2 856	30	1 557
В селата	15	981	26	1 914	23	2 130
<i>От тях:</i>						
Категория 4***	0	0	3	190	0	0
Категория 3***	1	50	8	1 140	4	210
Категория 2**	15	1 046	22	1 891	7	452
Категория 1* или без категория	14	1040	21	1 549	42	3 025

Източник: Община Смолян и собствени изчисления

Представените данни се съпоставят с приходите от туристическите обекти в общината за същия период, които показват очаквано увеличение през 2024 г. в сравнение с предходните две години, имайки предвид че това е периодът на възстановяване на туризма след пандемията от Covid-19. Най-съществено е увеличението при приходите от нощувки, но то не е значително отчитайки инфлацията за периода.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Отварянето на Планетариума след извършените ремонтни дейности очаквано предивиква интерес и приходите от такси в него са високи. Добър ръст отбелязват и приходите на Регионалния музей „Стою Шишков“.

Таблица 3. Приходи от туристически обекти в община Смолян (лева), 2022 – 2024 г.

Приходи от туристически обекти	2022 г.	2023 г.	2024 г.
1. Приходи от нощувки в места за настаняване	Няма данни	11 790 478,00	12 000 439,00
2. Туристически данък	135 626,20	166 224,57	204 753,00
3. Приходи от такси в Планетариум – гр. Смолян	Не е работил поради ремонт		276 469,00
4. Приходи на Регионален Исторически музей „Стою Шишков“ (билети и продажба на стоки и материали)	45 961,00	58 372,00	65 352,00
5. Събрани такси от Момчилова крепост	15 501,00	16 484,50	14 827,00
ОБЩО	197 088,20	12 031 559,07	12 561 840,00

Източник: Община Смолян

В заключение, показателите за община Смолян за дейността на местата за настаняване, хранене и на туристическите обекти показват усилията на администрацията и на местния бизнес за развитие на сектора, но той все още не може да възстанови дела си в икономиката на общината и са нужни допълнителни усилия за неговото развитие. Перспектива за това се крие в нагласите на туристите към реализиране на културен, фестивален и други алтернативни форми на туризъм – потенциал за общини с профила на община Смолян, а също и за развитие на целогодишен туризъм. Максимална полза от това може да се извлече при осигуряването на адекватно предлагане спрямо нуждите на туристите, в т.ч. предоставянето на разнообразна информация, нужна за тяхното пътуване и престой на територията на общината.

2.7. Възможности за приятно прекарване на свободното време и забавления от интерес за туристите

Сред най-големите предимства на община Смолян безспорно е разположеният на нейна територия **к.к. Пампорово** – един от най-големите планински курорти в България, предпочитан от туристите, както заради липсата на лавинна опасност, а така и заради големият брой слънчеви дни. Повечето ски-писти започват от връх Снежанка, като ски

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

зоната включва общо 37 км писти за алпийски дисциплини с разнообразна степен на трудност, 25 км писти за дълго бягане, фън парк с халф-пайп писта, скокове и рейлове, както и множество подходящи места за фрирайд и спускане с шейни.

Фигура 7. К.к. Пампорово (вляво) и телевизионната кула Снежанка (вдясно)

Източник: Община Смолян

В курорта работи и най-новият **велопарк** на Балканите с над 30 км маршрути с различна степен на трудност за начинаещи и напреднали. Ежегодно се провеждат международни състезания от най-висок клас.

В допълнение, към велопарка функционира и **приключенски парк „Язовира“**, предоставящ разнообразни възможности за активни игри, спортни предизвикателства и зони за релакс, включващи въжена градина, детски тролей, нинджа трасе, ЗИП лайн 360 м, минаващ над язовира, зона за стрелба с лък, хвърляне на рингове и др.

Друго емблематично място за Пампорово е **телевизионната кула Снежанка**, която със своите 1 926 метра надморска височина привлича туристи целогодишно. Специален асансьор води до върха на кулата и разкрива възможност да се видят връх Перелик, Роженската обсерватория, с. Стойките и с. Гела, както и цяло Пампорово с неговите писти и лифтове.

Община Смолян разполага с много добри условия, бази и **съоръжения за различни видове спорт** (футбол, волейбол, вдигане на тежести, ски, ориентиране, сноуборд, плуване, спортни танци, тенис на маса, тенис на корт, хокей на трева и карате), в т.ч. два футболни стадиона, спортна зала, кортово игрище, плувен басейн, площадка за скейтборд, открита площадка за баскетбол и няколко детски площадки. Благоприятните климатични условия в Смолян позволяват развитието на различни видове спорт и целогодишното провеждане на подготвителни лагери на спортни клубове от вътрешността на страната.

На открито, гр. Смолян и селата предлагат възможности за колоездене, пешеходен и еко туризъм, конна езда, пикници и риболов, както и за разнообразни семейни

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

преживявания като арт работилници, концерти на открито, театрални постановки и занимателни уъркшопове създават приятна атмосфера за семейства и гости на общината.

В конната база при с. Левочево има конна база, в която се предоставя възможност за планинска езда с група или индивидуално, с помощта на инструктори, а конете са от различни породи, селектирани от цял свят. През зимата се предлагат разходки с файтони и шейни.

През октомври 2025 г., община Смолян стартира изпълнението на проект №BG16FFPR003-2.006-0091 „Развитие на област Смолян чрез инвестиции в устойчив туризъм, създаване на нови атракции и опазване на културно-историческото наследство на териториите на общините Смолян, Чепеларе, Баните и Златоград и подобряване на транспортната свързаност“, финансиран по програма „Развитие на регионите“ 2021-2027. Проектът се реализира в рамките на Концепция за интегрирани териториални инвестиции на община Смолян и включва конкретни дейности на територията на общината. Сред тях са създаване на еко-пътеки и атракции за деца в к.к. Пампорово, местността Смолянски езера, маркиране и облагородяване на туристически маршрути, изграждане на трасе за колоездене, обновяване на Регионалния исторически музей „Стою Шишков“ – гр. Смолян и създаване на дигитален център, облагородяване на пространството около паметника „Родопската Шипка“ и изграждане на посетителски център, както и реставрация и обновяване експозицията на Згуровски конак в с. Широка лъка. Проектните дейности предвиждат още реконструкция на пътя към Смолянските езера, изграждане на въжена градина, закупуване на електрически микробуси, инсталиране на зарядни станции, осигуряване на съоръжения за ледена пързалка и реновиране на площадка, която ще бъде превърната в исторически парк. За популяризиране на туристическия потенциал на региона ще бъде създадена интерактивна платформа и ще се организира Орфеев фестивал.

2.8. Информационно обслужване на туристите и реклама на туристическия продукт

Основна роля за предоставяне на информация за туристическия продукт на община Смолян има Туристическият информационен център (ТИЦ) в гр. Смолян, който е основен административен и координационен орган, отговорен за развитието, популяризирането и устройчивото управление на туристическия сектор в общината. Сградата на центъра е основно обновена през 2024 г., като разполага с нужното оборудване, разнообразие от каталози, рекламни брошури и други рекламни материали за посрещане на нуждите на туристите в общината.

В ТИЦ туристите могат да намерят информация за:

- Природни забележителност и културни обекти в региона, туристически атракции и събития

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

- Места за настаняване, ресторанти, механи и увеселителни заведения, медицински центрове, поликлиники, частни кабинети, козметични и рехабилитационни центрове и др. в града и региона
- Търговски центрове, специализирани магазини за сувенири и подаръци
- Транспортни линии за и от Смолян, в рамките на региона
- Спортни съоръжения – стадиони, басейни, фитнес зали, тенис кортове, сауни и др.
- Въжени линии, ски гардероби, ски училища (вкл. цени на услугите)

Центърът разполага с разнообразие от каталози, рекламни брошури и други рекламни материали.

Рекламата на туристическия продукт на община Смолян се извършва чрез рекламни публикации, билбордове, информационни брошури и социални медии. Ежегодно се публикуват рекламни публикации в списание „Черга“, списание „Дестинация България“ и други.

Официалният туристически портал на Смолян (<https://visitsmolyan.bg>) е основният източник на туристическа информация за общината.

Община Смолян ежегодно активно участва в национални и международни туристически борси, сред които „Ваканция и СПА Експо“ – София и „Културен туризъм“ – Велико Търново, като през последните няколко години участието е извършвано съвместно с други общини от района – общините Чепеларе, Златоград, Баните, Девин, Ардино и др. Участията са осигурили възможност за широко популяризиране на туристическия продукт на общината, включително природните ѝ забележителности, културно-историческото ѝ наследство, фестивалните събития и възможностите за целогодишен туризъм. В резултат на всички тези усилия значително е повишена разпознаваемостта на дестинацията и тя е утвърдена като привлекателен туристически център в Родопите. Също така, се наблюдава повишаване на интереса към природните и културните забележителности на региона. Създадени са нови възможности за съвместни инициативи, както и е утвърден имиджът на Смолян като устойчива и гостоприемна дестинация, позиционираща се като една от водещите в страната, привличаща както български, така и чуждестранни посетители.

Община Смолян членува в Регионална туристическа асоциация – Родопи, част е от Организацията за управление на туристически район Родопи, както и от Сдружението на родопските хотелиери и ресторантьори. Техни представители участват в Съвета по туризъм към кмета на община Смолян и съвместно дискутират проблемите, свързани с туризма в общината и решенията които трябва да бъдат взети за справянето с тях.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

2.9. Общински фонд за подкрепа на местни инициативи, свързани с развитието на туризма в община Смолян

През 2016 г. община Смолян подписва Споразумение за партньорство със Сдружение „Платформа АГОРА“ – Активни граждански общности за развитие и алтернатива“. Това споразумение определя задълженията и отговорностите на община Смолян като партньор във връзка с изпълнението на проект „Активни общности: изграждане капацитет на промяната“, финансиран от Фондация „Америка за България“. В изпълнение на този проект, през 2018 г. е създаден Общински фонд за подкрепа на местни инициативи, свързани с развитието на туризма в община Смолян. Дейността на фонда включва подпомагане на инициативи във всички населени места в община Смолян (без града), като предложенията се подават от кмета/кметския наместник на населеното място. Те могат да бъдат инициирани от организации, институции и физически лица, осъществяващи дейности на територията на община Смолян и които са в съответствие с целите на фонда и в полза на местната общност. С решение от м. ноември 2024 г. е одобрено подписването на ново споразумение за реализиране на дейности през 2025 г.

2.10. Консултативен съвет по въпросите на туризма към община Смолян

Съгласно изискването на чл. 13, ал. 3 от Закона за туризма, в състава на Консултативния съвет по въпросите на туризма към община Смолян участват с равен брой представители на местната администрация и на местните музеи, както и представители на туристическите сдружения, вписани в Националния туристически регистър и други физически/юридически лица, които имат отношение към развитието на туризма. Минимум 2 пъти в годината се провеждат редовни заседания на консултативния съвет по въпросите на туризма в община Смолян. По време на Консултативните съвети се раждат нови идеи, които дават тласък за развитието на туризма, също така се решават наболели въпроси свързани с туризма в региона.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

3. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ, СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СМОЛЯН

Анализът на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ) представлява популярен инструмент в стратегическото планиране. Той позволява чрез извършването на анализ на *вътрешната среда* (фокус върху собствените ресурси – силните и слабите страни) и *външната среда* (възможности и заплахи) на дадена система, в конкретния случай – туристическите ресурси на община Смолян, да бъдат адекватно определени приоритетите и стратегическите цели за развитие в сферата на туризма. В хода на разработване на Стратегията за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.) е разработен следният SWOT анализ с фокус върху развитието на туризма.

Фигура 8. SWOT анализ за развитието на туризма в община Смолян

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
■ Изключително богато природно наследство с висока степен на съхраненост ■ Уникално съчетание на планина, гори, езера, пещери, водопади и панорамни гледки ■ Съхранени традиции и богат културен календар ■ Един от най-добрите климатични райони в България с потенциал за целогодишен туризъм ■ Курорт Пампорово е международно разпознаваем зимен и летен туристически център ■ Богато културно-историческо и духовно наследство ■ Автентична родопска архитектура и традиции ■ Силно запазена местна идентичност и родопско гостоприемство ■ Възможност за развитие на над 15 специализирани форми на туризъм ■ Наличие на много семейни хотели, къщи за гости и ресторанти от висок клас ■ Висока степен на обществена сигурност и спокойна жизнена среда ■ Чист въздух и ниско ниво на замърсяване	■ Географска отдалеченост от основните икономически центрове на страната в комбинация с пресечен и труднодостъпен терен ■ Липса на ясно позициониране и туристически бранд на Смолян ■ Липса на професионално управление на дестинацията ■ Необходимост от развитие на по-редовни целогодишни транспортни връзки между Смолян-Рудозем, Ксанти и Егейското крайбрежие, въпреки наличието на сезонни и организирани транспортни услуги ■ Недостатъчно развита вътрешна туристическа мобилност между Смолян, Пампорово, Широка Лъка, Момчиловци, Смилян и останалите туристически центрове ■ Ограничен брой мащабни конгресни, спортни и културни събития с международен обхват, способни да генерират значителен туристически поток ■ Амортизирана инфраструктура в части на туристическите райони

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

▪ Голям потенциал за здравен, възстановителен и уелнес туризъм ▪ Местни хранителни продукти и развита родопска кухня ▪ Национална астрономическа обсерватория и Планетариум – уникални туристически активи ▪ Наличие на активен туристически бизнес и професионални НПО ▪ Все по-добро партньорство между бизнеса и местната власт ▪ Висок потенциал за комбинирани туристически продукти с останалите родопски общини ▪ Добро ниво на развитие на услугите, свързани с туризма	▪ Недостатъчно паркинги и туристическа навигация ▪ Липса на модерни туристически атракции ▪ Недостатъчна дигитализация на туристическите услуги ▪ Липса на единна туристическа информационна система ▪ Недостатъчно активно участие на младите хора в туристическия сектор ▪ Ограничен брой мащабни конгресни, спортни и културни събития с международен обхват, способни да генерират значителен туристически поток ▪ Липса на измерими икономически цели в развитието на туризма ▪ Изразена сезонност на туристическия поток, особено в районите с преобладаващ зимен туризъм ▪ Недобро състояние на част от техническата инфраструктура, вкл. в зоните с развит туризъм, като к.к. Пампорово ▪ Недостатъчна степен на социализация и цифровизация на някои туристически обекти, маршрути и пътеки ▪ Недостиг на квалифицирани кадри в сектора на туризма
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
▪ Новооткритият ГКПП Елидже (Рудозем – Ксанти), осигуряващ бърз достъп до Егейско море ▪ Създаване на автобусни линии до Гърция и Егейското крайбрежие ▪ Развитие на общ туристически продукт „Родопи-Егейско море“ ▪ Въвеждане на туристически услуги базирани на изкуствен интелект ▪ Използване на Европейските структурни и инвестиционни фондове за развитие на туризма и туристическата инфраструктура	▪ Негативни демографски тенденции в страната, водещи до намаляване на броя на местните туристи ▪ Влошаване на икономическите условия, влияещи върху търсенето и върху цените на туристическите услуги ▪ Ограничени възможности на държавата да финансира местна инфраструктура, свързана с туризма, вкл. пътна инфраструктура ▪ Намаляване на дебелината на снежната покривка през зимата, ограничаващ фактор за продължителността на ски сезона

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Този документ е създаден в изпълнение на Административен договор №BG16RFTA001-1.007-0001-C01 по проект „УСПЕХ - умения, синергия и партньорства за европейски хоризонти“, финансиран по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Активно ангажиране на общините при изпълнението на споразумението за партньорство“ по Приоритет за техническа помощ: „Хоризонтална техническа помощ“ по Програма „Техническа помощ“ 2021-2027 г., съфинансирана от Европейските фондове за споделено управление

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

■ Привличане на стратегически инвеститори за различни туристически обекти и дейности в общината ■ Подобряване на рекламата на общината и най-вече използването на интернет реклама ■ Въвеждане на нови алтернативни форми на туризъм ■ Изграждане на нови туристически атракции с висока добавена стойност ■ Създаване на общ туристически календар за Родопите ■ Развитие на международни партньорства с Гърция ■ Развитие на туристически пакети с висока добавена стойност вместо единични услуги	■ Поява на нови форми на туризъм, на които обектите в общината не могат да отговорят с предлагане ■ Продължаващо намаляване и застаряване на населението ■ Недостиг на работна сила ■ Повишаване на цените на енергията и туристическите услуги ■ Забавяне на държавните инфраструктурни проекти на територията на общината ■ Риск от прекомерно застрояване и загуба на автентичността ■ Загуба на квалифицирани кадри към големите градове и чужбина ■ Продължаващо отсъствие на общесвен транспорт през ГКПП Рудозем-Ксанти, което може да ограничи ползите от вече изградената инфраструктура
--	---

Основните **силни страни** на община Смолян от гледна точка на развитието на туризма са както следва: общината предлага богато и съхранено природно, културно-историческо и духовно наследство, разнообразие от туристически ресурси и силно запазена местна идентичност. Съчетанието от планини, гори, езера, пещери, водопади и панорамни гледки, заедно с автентична родопска архитектура, традиции, местни продукти и характерна родопска кухня, създава благоприятни предпоставки за развитие на разнообразен туристически продукт.

Общината разполага с потенциал за развитие на над 15 специализирани форми на туризъм, включително зимен, летен, екологичен, културен, приключенски, здравен, възстановителен и уелнес туризъм. Наличието на к.к. Пампорово, Национална астрономическа обсерватория и Планетариума, както и богатия културен календар допълват туристическото предлагане и създават възможности за привличане на туристи през различните сезони. Силна страна на община Смолян е и наличието на активен туристически бизнес, включително семейни хотели, къщи за гости и ресторанти, както и функционирането на професионални неправителствени организации в сектора.

Сред **слабите страни** се открояват следните: липса на ясно позициониране на община Смолян като туристическа дестинация и недостатъчно разпознаваем туристически бранд. Налице е нуждата от по-координиран и професионален модел за управление на туристическата дестинация. Географската отдалеченост от основните икономически центрове на страната и пресечния релеф допълнително поставят предизвикателства пред транспортната достъпност и туристическата мобилност. В отделните туристически райони

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

е необходимо обновяване и поддържане на елементи на туристическата инфраструктура, както и подобряване на паркингите, туристическата навигация и достъпа до туристическите обекти.

Предизвикателство остава недостатъчното развитие и социализация на част от туристическите обекти, маршрути и пътеки. Има необходимост от създаване на нови и по-атрактивни туристически продукти и преживявания. Необходимо е по-широко прилагане на дигиталните решения в сектора на туризма и създаването на интегрирана система за туристическа информация. Липсва ангажираност на младите хора в туристическия сектор и отсъстват достатъчно квалифицирани кадри. Ограничен е броят на мащабните конгреси, спортни и културни събития с международен обхват. Наблюдава се изразена сезонност на туристическия поток, особено в районите с преобладаващ зимен туризъм.

Възможностите с най-голям потенциал са следните: новата транспортна икономическа свързаност с Гърция чрез ГКПП Рудозем-Ксанти, която създава предпоставки за увеличаване на туристическия обмен, развитие на международни партньорства и създаване на комбинирани туристически продукти „Родопи – Егейско море“. Развитието на интегриран туристически продукт може да бъде реализирано чрез засилване на сътрудничеството между общината, туристическия бизнес, културните институции, неправителствените организации и останалите заинтересовани страни, включително чрез трансгранично и междурегионално партньорство. В тази връзка възможност представлява и създаването на общ туристически маршрут и календар на събитията за Родопите.

Перспективи за развитие съществуват благодарение на потенциала на общината да привлича външни инвестиции, както да използва европейско и национално финансиране за изграждане и модернизиране на туристическата инфраструктура, създаване на нови туристически атракции, социализация и дигитализация на културно-историческото наследство и повишаване качеството на туристическите услуги.

Допълнителни възможности са свързани с развитието на специализирани и алтернативни форми на туризъм, включително здравен, възстановителен, уелнес, културен, приключенски, спортен и събитиен. Разширяването на тези направления може да допринесе за диверсифициране на туристическия продукт, намаляване на сезонността и увеличаване на средния престой на туристите.

Значителен потенциал има и в развитието на дигитални и интелигентни туристически услуги, включително чрез създаване на интегрирани платформи, мобилни приложения и други съвременни инструменти за представяне на туристическите ресурси и услуги. Възможност представлява и въвеждането на иновативни и базирани на изкуствен интелект решения в обслужването и информирането на туристите.

Разширяването на националния и международния маркетинг, участието в туристически борси и изложения, партньорствата с туроператори и туристически организации и насочените рекламни кампании към приоритетни чуждестранни пазари

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

допринасят за повишаване разпознаваемостта на Смолян като туристическа дестинация и за привличането на нови туристически потоци.

Заплахите, които може да окажат най-силно негативно въздействие върху развитието на туризма в община Смолян са следните: неблагоприятните демографски тенденции, свързани с намаляване и застаряване на населението и недостига на работна сила. Загубата на квалифицирани кадри към големите градове и чужбина може да ограничи възможностите за развитие и повишаване на качеството на туристическите услуги.

Съществена заплаха представляват влошаването на икономическите условия, повишаването на цените на енергията и туристическите услуги и ограничаването на покупателната способност, което може да повлияе негативно върху туристическото търсене и икономическата устойчивост на предприятията в сектора.

Развитието на туризма е изложено на силна конкуренция от страна на други планински и туристически дестинации в България и чужбина. Промените в поведението, нагласите и очакванията на туристите, както и бързото развитие на нови туристически продукти и услуги, създават необходимост от постоянно адаптиране и обновяване на туристическото предлагане.

Климатичните промени и намаляването на снежната покривка представляват сериозен риск за зимния туризъм и продължителността на ски сезона в к.к. Пампорово. Наред с това, появата и развитието на нови форми на туризъм могат да поставят предизвикателства пред дестинацията, ако наличните туристически обекти и услуги не успяват своевременно да отговорят на променящото се търсене.

Допълнителни рискове са свързани с ограничените възможности за публично финансиране на местна инфраструктура, забавянето на държавни инфраструктурни проекти и недостатъчното развитие на транспортната свързаност. Въпреки функционирането на ГКПП Рудозем – Ксанти, недостатъчно редовните и целогодишните транспортни връзки могат да ограничат пълното използване на потенциала на новия пропускателен пункт.

Риск представлява и прекомерното застрояване на туристическите райони, което може да доведе до влошаване на качеството на природната среда и загуба на характерната архитектурна и културна идентичност на дестинацията. Запазването на автентичността и балансираното развитие на туристическата инфраструктура са важни условия за дългосрочната конкурентоспособност на община Смолян.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

4. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

Стратегическата част на настоящия документ е базирана на следното:

- Представянето на туристическия потенциал на община Смолян, направено в настоящия документ
- Резултатите от SWOT анализа
- Актуализираната през 2017 г. Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България (2014 – 2030 г.)
- Плана за интегрирано развитие на община Смолян (2021 – 2027 г.) – ПИРО 2021 – 2027 г.
- Стратегията за развитието на туризма на територията на област Смолян (2023 – 2027 г.), разработена по проект „Интелигентни маркетингови стратегии за туризма в трансграничния регион” (SMS-CBA), финансиран по Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Гърция - България 2014-2020“, съфинансирана от Европейския съюз

В подготовката на настоящия документ е взета предвид и Стратегията за развитие на туризма в община Смолян (2014 – 2020 г.).

Съгласно **Концепцията за туристическо райониране на България**¹ от 2015 г., България е разделена на 9 туристически района². Всичките 10 общини от област Смолян (Баните, Борино, Девин, Доспат, Златоград, Мадан, Неделино, Рудозем, Смолян и Чепеларе) попадат в Туристически район „Родопи“³ (покриващ общо територията на 27 общини) с център гр. Смолян, където е разположена и централата на организацията за управление на туристическия район.

Концепцията мотивира основна и разширена специализация на туристическите райони. Основната специализация на Район „Родопи“ е планински (всички видове – ски, пешеходен, рекреативен) и селски туризъм. Разширената специализация включва освен основните, още до 4 вида туризъм. За Туристически район „Родопи“ това са:

1. Балнеотуризм, СПА и уелнес туризъм
2. Приключенски и екотуризм
3. Културно-исторически и фестивален туризъм
4. Религиозен и поклоннически туризъм

¹ <https://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/uploads/raionirane/koncepcia.pdf>

² „Туристически район“ е природно-социална система с устойчива йерархична пространствена структура (кълъстери) и граници, с висока степен на концентрация на ресурси и материална база, в която се реализират конкурентоспособни, ефективни и ефикасни туристически политики.

³ Туристически район „Родопи“ се подразделя на два подрайона – Източни Родопи и Западни Родопи.

Фигура 9. Туристическо райониране на България

Източник: Концепция за туристическо райониране на България

Целта на туристическото райониране е развитие на конкурентноспособен туризъм, провеждане на регионализирана туристическа политика, съобразена с териториалните особености и спецификата на различните части от страната и осъществяване на ефективен регионален маркетинг, който да направи туристическите райони разпознаваеми за потенциалните туристи и успешно да ги „продава“ – както на вътрешния, така и на международния пазар.

Таблица 4. Основни видове и подвидове туризъм – специализация на Туристически район „Родопи“

Основни видове туризъм	Подвидове туризъм
Основна специализация на Туристически район „Родопи“	
Планински туризъм	Планински ски туризъм (ски спорт и други зимни спортове)

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Основни видове туризъм	Подвидове туризъм
Селски туризъм	Планински пешеходен туризъм – мотивиран основно от желанието за пешеходни преходи в планината
	Планински рекреативен туризъм – мотивиран основно от желанието за стационарен отдих в планински селища и извънселищни курорти
	Етно-селски туризъм – пътуване до селските райони с основна цел пасивно или активно участие в селските традиции
Селски туризъм	Еко-селски туризъм – пътуване до селските райони с основна цел пребиваване в екологично чиста среда, консумация на екологични продукти, общуване с природата и местните общности
	Аграрен туризъм – пътуване до селски райони с цел активно участие в аграрните трудови дейности
Разширена специализация на Туристически район „Родопи“	
Балнеотуризм, СПА и уелнес туризъм	Балнеотуризм – свързан с ефективно лечение и рехабилитация под медицински контрол, чрез минерална вода, лечебна кал и др.
	СПА и уелнес туризъм – свързан с процедури за отпускане и комфорт за тялото и душата, основани на различни природни ресурси и продукти (минерална вода, етерични масла, лечебна кал, вино, шоколад и др.)
Приключенски и екотуризм	Приключенски туризъм – откривателски, екстремен (алпинизъм, делта- и парапланеризъм, рафтинг, пещерен туризъм и др.)
	Екотуризм – отговорно пътуване до запазени природни комплекси с основна цел наблюдение и изучаване на дивата природа (включително в защитени природни територии)
Културно-исторически и фестивален туризъм	Културно-исторически туризъм – мотивиран от интерес към материалното и нематериалното наследство (музеен, археологически, културно-религиозен, етно-фолклорен и др.)
	Фестивален и събитиеен културен туризъм – основен мотив е посещението на конкретни културни прояви (обикновено с фиксиран

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Този документ е създаден в изпълнение на Административен договор №BG16RFTA001-1.007-0001-C01 по проект „УСПЕХ - умения, синергия и партньорства за европейски хоризонти“, финансиран по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Активно ангажиране на общините при изпълнението на споразумението за партньорство“ по Приоритет за техническа помощ: „Хоризонтална техническа помощ“ по Програма „Техническа помощ“ 2021-2027 г., съфинансирана от Европейските фондове за споделено управление

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Основни видове туризъм	Подвидове туризъм
	период на провеждане и кратка продължителност)
Религиозен и поклоннически туризъм	Религиозен туризъм – посещение на религиозни обекти и места, основно мотивирано от задоволяването на духовни потребности
	Поклоннически и култов туризъм – пътуване с цел поклонение пред свети места на вярата или участие в религиозни ритуали, независимо от художествената стойност на обектите или събитията

Източник: Концепция за туристическо райониране на България, 2015 г.

По отношение на развитието на туризма в община Смолян, съгласно ПИРО (2021 – 2027 г.) този сектор попада като приоритизация в Стратегическа цел 1 „Икономически подем с по-висока добавена стойност“. Предвиден е Приоритет 2. „Интегриране на дейности и нови подходи за устойчиво развитие на туризма“, включващ 3 мерки, които са насочени към развитието на туризма в общината, включващи общо 4 важни за общината проекти:

- Мярка 2.1. „Социализация и популяризиране на културно-историческото наследство“:
 - Проект 2.1.1: Реставрация, консервация и социализация на недвижими културни ценности и културно наследство, вкл. използване на дигитални технологии за представяне и популяризиране на местното културноисторическо наследство
- Мярка 2.2. „Туристическа инфраструктура и създаване на атракции“:
 - Проект 2.2.1: Интегриран проект за развитие на зимен и ски туризъм
 - Проект 2.2.2: Туристически пътеки и екомаршрути
- Мярка 2.3. „Създаване и развитие на регионален туристически продукт“:
 - Проект 2.3.1: Разнообразяване на съществуващите и създаването на нови туристически услуги и дейности

В следващата част на настоящия документ са определени стратегическите цели за развитието на туризма в община Смолян, приоритетите и конкретните мерки (дейности), които следва да бъдат реализирани до края на периода на изпълнението на стратегията (2032 г.). Те надграждат стратегическите планови документи на национално и областно ниво, които засягат развитието на туризма.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

4.1. Стратегически цели и приоритети

Развитието на туризма е един от основните фактори на местното икономическо развитие. Политиката на общината е насочена не само към увеличаване броя на туристите, но и към повишаване на икономическата ефективност на туристическия сектор чрез увеличаване на туристическите приходи, удължаване на средния престой, повишаване на средния разход на турист, стимулиране на предприемачеството, създаване на нови работни места и повишаване на добавената стойност за местната икономика. В този контекст, туризмът се разглежда като инструмент за устойчиво социално-икономическо развитие на община Смолян и за подобряване на качеството на живот на местното население.

Съгласно Стратегията за развитие на туризма в община Смолян (2014 – 2020 г.), визията за развитието на туризма е следната:

- **Община Смолян – център с устойчиво развит целогодишен туризъм, предлагащ уникални атракции и разнообразни възможности за активна почивка на гости от страната и чужбина**

Горепосочената визия остава приложима и за настоящата стратегия, покриваща периода от 2026 до 2030 г.

Стратегическите цели за периода 2026 – 2032 г. са както следва:

1. **Стратегическа цел 1:** Повишаване на качеството на предлагания туристическия продукт и подобряване на инфраструктурата, свързана с туризма
2. **Стратегическа цел 2:** Утвърждаване на община Смолян като конкурентна туристическа дестинация с устойчив целогодишен туризъм

Приоритетите за периода 2026 – 2032 г. са следните:

1. **Приоритет 1:** Поддържане и развитие на местните туристически ресурси и съпътстващата ги инфраструктура, обхващащ **6 мерки**
2. **Приоритет 2:** Извършване на маркетинг и дигитализация на местния туристически продукт, обхващащ **3 мерки**
3. **Приоритет 3:** Добро управление за устойчиво развитие на туризма, обхващащ **7 мерки**

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

4.2. Мерки и дейности за развитието на туризма в община Смолян

Приоритет 1: Поддържане и развитие на местните туристически ресурси и съпътстващата ги инфраструктура

Мярка 1.1. Подобряване на състоянието на ключови туристически обекти и маршрути

Мярката има за задача съхранение, консервация и реставрация, както и социализация⁴ на местните културно-исторически забележителности и развитие на природните ресурси за целите на туризма. На база на анализ на нуждите следва да бъдат реализирани дейности за:

- Поддържане в добро състояние на туристическите обекти, които са общинска собственост, особено такива, които представляват недвижими културни ценности съгласно Закона за културното наследство
- Определяне на ключови туристически обекти, които ще бъдат предмет на допълнителни целенасочени инвестиции във връзка с повишаване на качеството и обхвата на туристическото предлагане, както и за тяхната социализация
- Поддържане на съществуващите еко-пътеки (вкл. посредством изграждането на панорамни площадки, места за отдых, поставянето на информационни и указателни табели), създаване на нови познавателни туристически пътеки и маршрути, както и развитие на Европейския туристически маршрут Е-8 (Рила – Родопи), минаващ през северната част на община Смолян
- Опазване на защитените територии⁵ на територията на община Смолян съгласно Закона за защитените територии предвид обхвата на туристическите дейности, които могат да бъдат извършвани в техните граници, напр. орнитоложки туризъм, фотолов на диви животни, наблюдение на ендемитни и реликтни растителни видове и др.

Средствата за реализация на горепосочените дейности следва да бъдат осигурени чрез извършването на частни инвестиции, чрез ефективното управление на събрания на територията на общата туристически данък, както и чрез участието в проекти с национално и европейско финансиране.

⁴ Процесът, чрез който културно-историческото наследство става активна част от живота на обществото и се превръща от статичен музеев експонат в активен ресурс за образование, устойчиво развитие и културен туризъм. На практика това означава това наследство да се направи достъпно, разбираемо и значимо за хората, като същевременно се гарантира неговото опазване.

⁵ Категориите защитени територии съгласно чл. 5 от Закона за защитените територии са: 1. Резерват, 2. Национален парк, 3. Природна забележителност, 4. Поддържан резерват, 5. Природен парк и 6. Защитена местност.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Конкретните обекти и маршрути, които ще бъдат предмет на интервенция ще бъдат посочени в годишните Програми за туризъм на община Смолян. Те не са поименно изброени в настоящата стратегия, т.к. с течение на времето различни обекти може да имат специфични нужди във връзка с извършването на ремонтно-възстановителни дейности⁶ (понякога неотложни или аварийни) или необходимост от социализация.

В подкрепа на политиката за привличане на инвестиции в туристическия сектор община Смолян реализира проект „Развитие на област Смолян чрез инвестиции в устойчив туризъм, създаване на нови атракции и опазване на културно-историческото наследство на териториите на общините Смолян, Чепеларе, Баните и Златоград и подобряване на транспортната свързаност“, финансиран по Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027. Проектът е насочен към развитие на устойчив туризъм чрез създаване на нови туристически атракции, опазване и социализация на културно-историческото наследство, подобряване на транспортната достъпност и модернизиране на туристическата инфраструктура. Предвидените дейности включват изграждане и обновяване на туристически маршрути и екопътеки, развитие на велосипедна инфраструктура, модернизация на музейни и културни обекти, изграждане на посетителски центрове и нови туристически атракции, подобряване на достъпа до туристически обекти, въвеждане на екологичен транспорт и разработване на съвременни дигитални инструменти за популяризиране на туристическия потенциал на региона. Реализирането на проекта създава предпоставки за привличане на последващи публични и частни инвестиции и за повишаване конкурентоспособността на туристическата дестинация Смолян.

В изпълнение на инвестиционната си политика, община Смолян ще продължи да насърчава подготовката и реализацията на интегрирани проекти, които допринасят за развитието на туристическата инфраструктура, повишаването качеството на туристическия продукт и привличането на нови инвестиции в сектора.

Мярка 1.2. Развитие на курортен комплекс „Пампорово“

Курортен комплекс „Пампорово“ е климатичен планински курорт от национално значение⁷, намиращ се на територията на община Смолян и община Чепеларе, генериращ значима част от туристическите потоци на територията на област Смолян. Съгласно Закона за туризма, националните курорти са курорти от значение за устойчивото развитие на туризма, в които е изградена необходимата туристическа инфраструктура на национален курорт и които са общодостъпни и разполагат с природни, антропогенни и културно-исторически ресурси за осигуряване на рекреативни, лечебни, възстановителни,

⁶ Към момента на подготовката на стратегията е установено, че сградите на читалищата, градския театър и регионалната библиотека, Регионалният исторически музей и художествената галерия, както и Галерия „Петър Стайков“ към Клуба на дейците на културата имат нужда от ремонти и от въвеждане на мерки за подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд.

⁷ Обявен за такъв с РМС №89 от 1967 г. (ДВ, бр. 35 от 1967 г.); РМС №45 от 2005 г. (ДВ, бр. 11 от 2005 г.).

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

познавателни, делови, развлекателни или други услуги и имат основно предназначение да привличат туристи.

Съгласно чл. 11, ал. 3 от Закона за туризма, когато на територията на община Смолян е разположен национален курорт, общинският съвет следва да планира разходи за подобряване на предлаганите туристически дейности, общински обекти, услуги и продукти в него. Съгласно чл. 13, ал. 6, т. 4, консултативния съвет по въпросите на туризма към община Смолян следва да проучва, обсъжда и прави предложения пред Общинския съвет чрез кмета на община Смолян за предприемане на необходимите мерки за устойчиво развитие на националния курорт относно:

- Подобряване състоянието на туристическата инфраструктура⁸
- Осигуряване на обществения ред и спокойствието на туристите
- Архитектурния облик на националния курорт
- Организиране на транспортна схема през туристическия сезон
- Други въпроси от значение за развитието на националния курорт като туристическа дестинация
- Подобряване на транспортната достъпност и мобилността в курортен комплекс „Пампорово“ чрез развитие на устойчив обществен транспорт, включително въвеждане на екологични транспортни средства, с цел улесняване придвижването на туристите между основните туристически обекти и намаляване на въглеродните емисии. - В тази връзка Община Смолян изпълнява проект по Програма „Развитие на регионите“ 2021–2027, в рамките на който е предвидено закупуването на два електрически микробуса и две зарядни станции, които ще допринесат за подобряване на транспортното обслужване на туристите и насърчаване на устойчивата мобилност в района.

Следователно, за развитието на курортен комплекс „Пампорово“ следва да бъдат извършени следните дейности:

- Установяване на нуждите на туристическата инфраструктура и предприемане на конкретни действия за нейната поддръжка и развитие
- Предоставяне на съдействие за интегрираното управление на курорта предвид националното му значение
- Приоритетно предоставяне на административни услуги на операторите на туристическите обекти на територията на курорта за подобряване на обслужването и за повишаване на качеството на туристическите дейности

⁸ „Туристическа инфраструктура на национален курорт“ са курортните паркове, градини и други озеленени площи за широко обществено ползване (улицы, алеи и обществени паркинги, пешеходни алеи и площи, велосипедни алеи и други), улично осветление, указателни табели, елементи на градския дизайн и реклама (спирки, навеси, външна реклама, указателни табели и други), автогари, както и други благоустройствени обекти, мрежи и съоръжения, собственост на държавата, общините и на юридически или физически лица, предназначени за обслужване на или за общо ползване от посетителите на националните курорти.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Мярка 1.3. Развитие на курортите от местно значение

Съгласно Решение №153 на Министерски съвет от 24 февруари 2012 г. за обявяване Списък на курортите в Република България и определяне на техните граници⁹, на основание чл. 76 от Закона за здравето, на територията на община Смолян са регистрирани следните климатични планински курорти¹⁰ от местно значение:

- Гр. Смолян и близката околност (Заповед №2620 на Министерство на народното здраве и социалните грижи, ДВ, бр. 54 от 1963 г.)
- Местност Хайдушки поляни (по чл. 21 от Закона за местното самоуправление и местната администрация, ДВ, бр. 45 от 2005 г.)

За развитието на тези два курорта следва да бъдат извършени следните дейности:

- Извършване на периодичен преглед и анализ на състоянието на курортните ресурси¹¹ и балнеологичните оценки¹² (ако е приложимо) за ползването на минерални води за питейни, хигиенни, лечебни, профилактични, рехабилитационни и спортно-рекреационни цели
- Подпомагане поддръжката и развитието на курортните ресурси и обслужващата ги туристическата инфраструктура
- Предоставяне на съдействие за популяризирането на курортите в страната и чужбина

Мярка 1.4. Проучване на възможностите за изграждане на спортно-туристически център „Перелик“

При подготовката на ПИРО 2021 – 2027 г., от страна на местните заинтересовани страни са представени различни идеи за развитието на туризма в община Смолян. Една от тях е приета като приоритетна, а именно – развитието на ски-център „Перелик“ в допълнение към к.к. „Пампорово“. За изпълнението на мярката се предвиждат следните дейности:

⁹ <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?sessionId=0C41648713E083B226F9BED3CA87772E?idMat=62122>

¹⁰ Съгласно чл. 76, ал. 1 от Закона за здравето, урбанизираните територии (населени места или части от тях и селищни образувания) с обявени курортни ресурси и възможности за изграждане и експлоатация на обекти и съоръжения за профилактика, лечение, рехабилитация, отдиш и туризъм на населението се обявяват за курорт.

¹¹ Курортни ресурси са минералните води, лечебните пелоиди (лечебна кал), крайбрежната плажна ивица и морската вода и местностите с благоприятни за профилактика, лечение и рехабилитация биоклиматични условия. Лечебни пелоиди (лечебна кал) са лиманно-лагунните тини, изворните тини, езерна утаечна кал, торфът и бентонитовите глин.

¹² Балнеологичната оценка удостоверява състава и свойствата на минералната вода от конкретно водовземно съоръжение на находище на минерална вода, целите и начина на нейното приложение. Балнеологична оценка се издава от министъра на здравеопазването или оправомощено от него длъжностно лице при условия и по ред, определени в специална наредба.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

- Извършване на предпроектно проучване за установяване на осъществимостта на проекта за създаването на ски-център „Перелик“
- Определяне на финансовите параметри и организационната структура на проекта
- Изграждане на партньорства за неговата реализация между местните заинтересовани страни
- Извършване на оценка на въздействието на проектните дейности върху околната среда
- Идентифициране на източници на финансиране за извършването на инвестициите в нови спортни съоръжения
- Стартиране на подготвителни дейности по реализацията на проекта, ако достигне висока проектна готовност

Мярка 1.5. Развитие на техническата инфраструктура и транспорта, свързани с туризма

Целта на мярката е осигуряването на лесен достъп и гарантиране наличието на качествена инфраструктура, обслужваща туристическите обекти на територията на община Смолян. Това налага извършването на одит на транспортния достъп от входните пътни артерии на общината до туристическите обекти, които генерират най-висок интерес сред туристите. Целта е да се гарантира бърз и безпроблемен достъп до туристическия ресурс на местно ниво, включително посредством преглед на състоянието на пътните връзки, наличието на адекватна обозначеност на обектите, места за паркиране и т.н. Особено значение следва да се отдели на достъпа до туристическите обекти от лица с двигателни ограничения (напр. с инвалидни колички).

На база на установените нужди и след приоритизация, следва да се предприемат дейности за:

- Ремонт/рехабилитация/изграждане и поддръжка на елементите на техническата инфраструктура (пътища, подпорни стени и мостови съоръжения), свързана с обслужването на туристическото предлагане
- Осигуряване на паркинги (места за паркиране) и допълнителни паркоместа около туристическите обекти в зависимост от натовареността им
- Маркиране на маршрутите, водещи към туристическите обекти (където такива липсват или не са достатъчни) чрез използването на вертикална маркировка (знаци, обяснителни табели, инструкции и т.н.)
- Поставяне на хоризонтална маркировка, където е приложимо, за осигуряването на сигурен транспортен достъп до обектите
- Осигуряване на целогодишна поддръжка на хоризонталната и вертикалната маркировка

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

- Подобряване състоянието на транспортното обслужване, вкл. чрез въвеждането на нискоемисийни превозни средства и алтернативни форми на придвижване
- Прилагане на гъвкава схема за автобусни превози между гр. Смолян и селата в общината – по този начин туристите и местните жители ще могат да пътуват до града тогава, когато им е необходимо без да се налага поддръжката на нерентабилни линии, които не се използват активно през част от годината

Мярка 1.6. Развитие на съпътстващите туризма дейности

В допълнение към основните причини, поради които туристите посещават община Смолян, напр. ски или еко-туризъм, е важно да им бъдат осигурени допълнителни целогодишни възможности за активна почивка и приятно прекарване на времето. Това ще допринесе за генерирането на допълнителни приходи от тяхна страна и за гарантиране на високата им удовлетвореност. Следователно, след извършването на преглед и анализ на съпътстващата туризма инфраструктура на територията на общината, трябва да бъдат изпълнени следните индикативни дейности:

- Изграждане на открит градски плувен басейн
- Изграждане на ледена пързалка в гр. Смолян (мобилно съоръжение)
- Изграждане на къса ски-писта край гр. Смолян, подходяща за деца и шейни
- Изграждане на пъмп трак за велосипедисти и скейт парк
- Реновиране на съществуващите и изграждане на нови мултифункционални площадки и фитнес съоръжения на открито, вкл. за хора с увреждания
- Поддържане на съществуващите и създаване на нови (междублокови) зелени пространства
- Създаване на градски парк и обособяване на повече зелени пространства в централната градска част

Приоритет 2: Извършване на маркетинг и дигитализация на местния туристически продукт

Мярка 2.1. Извършване на реклама на туристическите ресурси и продукти на община Смолян

Целта на мярката е прилагането на съвременни подходи за маркетинг на община Смолян като водеща туристическа дестинация, с фокус върху разнообразието на предлаганите туристически продукти (различните видове туризъм). Това включва следните дейности:

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

- Разработване и разпространение на рекламно-информационни материали¹³, като брошури/листовки (на хартия и в електронен формат) за планински (еко-) и културно-исторически маршрути, за възможностите за активен отдих (спа почивки) и спорт, селски туризъм, вкл. събори и фестивали, местни природни забележителности и т.н.
- Производство и разпространение на сувенири, направени от местни занаятчии, представящи типични местни забележителности и продукти – за разпространение сред туристите на място
- Разработване и провеждане на онлайн кампания (в т.ч. в социални мрежи) за успешното диференциране на община Смолян на туристическата карта на България спрямо конкурентни дестинации (напр. чрез подготовката на кратки имиджови видеоклипове – общи и по продуктови линии) и за привличане на допълнителен туристопоток от ключови местни и чуждестранни пазари, вкл. от Гърция и Румъния
- Извършване на реклама в печатни издания (публикуване на рекламни карета и информационни материални в специализирани печатни издания и в специални издания, посветени на конкретни събития) и поставяне на външна реклама (билбордове, брендиране на превозни средства и др.)

Фигура 10. Туристически лога на община Смолян

Източник: Община Смолян, <https://visitsmolyan.bg>

Понастоящем община Смолян има няколко лога, които се използват за популяризиране на дестинацията. Те са разработвани по различни проекти и поводи, като няма единно такова. Във връзка с извършването на дейностите по реклама е важно да бъде

¹³ Рекламно-информационните материали за туристическите обекти в община Смолян следва да бъдат актуализирани постоянно, особено при включването на нови обекти и при наличието на нова информация за вече представените.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

разработено общо туристическо лого, което да се използва за брендиране на различните рекламни материали и за постигането на идентичност при представянето.

Мярка 2.2. Извършване на активни връзки с обществеността за повишаване на познаваемостта на община Смолян като туристическа дестинация

Поддържането на имиджа на община Смолян като (целогодишна) привлекателна туристическа дестинация в голяма степен зависи от ефективното планиране и управление на връзките с обществеността. Дейностите за реализация на мярката включват:

- Създаване и разпространение на специализирани информационни материали, предназначени за медии, туристически агенции, травъл блогъри и др.
- Организиране на индивидуални посещения и/или специализирани турове за представители на медии, туристически агенции/туроператори, журналисти и автори на пътеводители за представяне на възможностите за целогодишен туризъм, които предоставя община Смолян
- Провеждане на публични събития (прес-конференции, кръгли маси и други) по теми за развитието на туризма в общината, областта и Туристически район „Родопи“
- Участие в специализирани туристически събития (национални и международни туристически борси, изложения и панаири) за представяне на конкретни местни туристически продукти
- Развитие на специализирания туристически уеб портал на община Смолян (<https://visitsmolyan.bg>), вкл. осигуряване на активно присъствие във Фейсбук, Инстаграм, YouTube и др. социални медии. Важно е сайтът да има паралелни версии на английски език, както и да постигне добро класиране в резултатите на Google и другите търсещи машини

За повишаване привлекателността и разпознаваемостта на община Смолян като туристическа дестинация, общинската администрация ще продължи да насърчава организирането на културни, музикални и спортни събития, реализирането на фестивали, изложби, фермерски пазари, тематични туристически прояви и инициативи на открито, както и благоустрояване на публичните пространства. Създаването на привлекателна, функционална и оживена градска среда допринася за разнообразяване на туристическия продукт, удължаване престоя на посетителите и повишаване качеството на туристическото преживяване.

В подкрепа на тази политика, община Смолян изпълнява и реализира проекти, насочени към подобряване на градската среда, развитието на културата и популяризирането на туристическия потенциал на общината. По Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 се изпълнява проект „Зелени мерки в градска среда за по-чист въздух в град Смолян“, който включва дейности за изграждане и надграждане на зелена инфраструктура, озеленяване на

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

обществени пространства, създаване на зелен покрив, внедряване на интелигентни системи за управление на зелената инфраструктура и други мерки за подобряване качеството на градската среда.

Паралелно с това, по Националния план за възстановяване и устойчивост се изпълнява проект „Местни политики за културно развитие на Община Смолян“, насочен към стимулиране развитието на културния сектор, създаването и популяризирането на културни продукти и утвърждаването на културата като фактор за социално и икономическо развитие на общината.

Допълнително, по Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 се реализира проект за развитие на устойчив туризъм, който предвижда организиране на Орфеев фестивал, разработване на туристически бранд и дигитална платформа за популяризиране на региона, допринасяйки за повишаване разпознаваемостта на туристическата дестинация и развитието на събитийния туризъм.

Мярка 2.3. Създаване на дигитални ресурси за представяне на възможностите за туризъм

Като част от цялостната политика за повишаване на привлекателността на община Смолян и за улесняване на туристите в подготовката на програмата за престоя им при посещение на региона, следва да бъдат извършени дейности за дигитализация на туристическите ресурси. Това включва:

- Цифровизация на туристическите маршрути и пътеки, вкл. чрез GPS тракове и описания, QR информационна система и др.
- Дигитализация на културното наследство, напр. на музейния, библиотечния и галерийния фонд и др., за да може информацията да достигне до максимален брой хора
- Създаване на 3D модели и виртуални обиколки на ключови местни забележителности от интерес за туристите
- Поставяне на уеб камери на ключови места в общината, вкл. в к.к. Пампорово, за да може онлайн да се следят времето и климатичните условия
- Инсталиране на сензори за мониторинг на температурата и влажността на местни паметници, свързани с онлайн приложение за постоянно наблюдение и поддържане на оптимални условия за съхранението им
- Интегриране на добавена и виртуална реалност в обектите от културно-историческото наследство за превръщането им от статични обекти в интерактивни преживявания, съчетавайки съхраненото наследство с дигитални иновации
- Създаване на имерсивни дигитални пространства, посветени на представянето на местната история и изкуство чрез дигитални технологии

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

- Обединяване на цялата дигитална туристическа информация в единно приложение за мобилни електронни устройства, което да осигури по-лесен достъп до информация за туристите

Горните дейности ще позволят постоянно развитие на начина на представяне на културно-историческото наследство на община Смолян за целите на туризма, както и ще модернизират и ще разширят възможностите за неговото популяризиране.

Дигитализацията и изграждането на разпознаваем туристически бранд са сред приоритетите за развитие на туристическата дестинация Смолян.

В тази връзка, по Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 се изпълняват дейности за разработване на туристически бранд на региона, включително лого, слоган и правила за неговото използване, както и интегрирана платформа с мобилно приложение за популяризиране на туристическия потенциал на област Смолян. Платформата ще предоставя информация за туристически обекти, природни и културни забележителности, туристически маршрути и предстоящи събития.

Приоритет 3: Добро управление за устойчиво развитие на туризма

Мярка 3.1. Създаване на интегрирани туристически продукти посредством партньорство с местните заинтересовани страни

Партньорствата с местните заинтересовани страни (напр. неправителствени организации, фирми в различни сектори, граждани) целят да подпомогнат развитието и представянето на интегрирания туристическия продукт на община Смолян. Това изисква активна работа с всички, които пряко или непряко имат интерес от засилването на ролята на туризма, включително:

- Туристическия бизнес – собствениците на хотели, къщи за гости и други места за настаняване, ресторанти, туроператори, туристически агенции и екскурзоводи, собственици на туристически атракции и обекти
- Културните институции – музеи, галерии, театри и читалища
- Занаятчиите и производителите на сувенири
- Местните производители на храни и напитки
- Транспортните, строителните фирми и др.

Партньорствата, които може да бъдат изградени, са следните основни видове:

- Партньорства за развитие на съществуващия и за създаване на нов местен туристически продукт
- Маркетингови партньорства за популяризиране на местните туристически ресурси
- Партньорства, свързани с туристическото предлагане

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Изборът на партньори и изграждането на дълготрайни и ефективни взаимоотношения с тях е дълъг процес, изискващ реализацията на следните дейности:

- Установяване на потенциалните партньори, които имат интерес от реализацията на съвместни инициативи с общинската администрация за развитието на туризма
- Определяне на целите и очакваните резултати от осъществяването на тези партньорства
- Установяване на контакти, провеждане на работни срещи и определяне на параметрите на партньорските взаимоотношения
- Идентифициране на ползите, които потенциалните партньори ще имат в резултат от реализацията на съвместните инициативи
- Документиране на партньорствата
- Реализация на партньорствата и мониторинг на резултатите от тях

Крайният резултат от изпълнението на настоящата мярка е създаването на **интегриран туристически продукт на община Смолян**, резултат от съчетанието на природни ресурси и културно-историческо наследство, както и разчитайки на материалната база на к.к. Пампорово. Следователно, за устойчивото развитие на община Смолян като атрактивно и привлекателно място за ски, ловен, еко, планински, селски, културно-исторически, кулинарен и опознавателен туризъм, едновременно с това предоставящ възможности за алтернативни спортни дейности, е важно създаването на комплексен пакет от туристически услуги, обединяващ всички предлагани възможности.

Мярка 3.2. Адаптация към климатичните промени и смекчаване на тяхното въздействие върху туризма

Туризмът е един от секторите, които може да бъдат най-силно засегнати от промените в климата в резултат на глобалното затопляне. Ски и планинският туризъм са изключително уязвими. Намаляването на снежната покривка и продължителността на зимния сезон поставят под въпрос бъдещето на к.к. Пампорово. По-честите и по-интензивните екстремни явления, като горещи вълни, суши, наводнения, горски пожари, свлачища и срутища създават пряк риск за безопасността на туристите, увреждат инфраструктурата и нарушават туристическия сезон. Конкретен пример за това е свлачището, унищожило 300 м от пътя между Пампорово и Смолян в началото на май 2026 г. Необходими са конкретни действия за адаптация на туристическата инфраструктура и обектите към климатичните промени и за ограничаване на емисиите на парникови газове от туризма¹⁴.

¹⁴ За допълнителна информация виж [План за действие на община Смолян за устойчива енергия и климат \(2021 – 2030 г.\)](#).

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Дейностите, свързани с **адаптация на туристическите обекти и инфраструктурата** към климатичните промени, са следните:

- Извършване на одит по отношение на климатичните рискове и възможностите за адаптация на ключови общински и частни туристически обекти и подготовка на програма за тяхната поетапна реализация
- Разширяване на достъпа до туристическите обекти чрез развитие на пътната инфраструктура за подобряване на достъпността до природните атракции и намаляване на риска от затруднения при екстремно време
- Диверсификация на туристическия продукт, предлаган от к.к. Пампорово и залагане на развитието на възможностите за целогодишен туризъм, за да се намали зависимостта му от ски туризма

Индикативните дейности за **смекчаване (ограничаване) на въздействието на туризма върху климатичните промени** са следните:

- Намаляване на енергийната консумация на единица площ в туристическите обекти, вкл. чрез замяна на енергийните източници с такива, които не отделят вредни емисии
- Въвеждане на нови източници на възобновяема енергия в общината, особено върху покривите на сгради
- Насърчаване на използването от страна на туристите на електрически или нискоемисийни превозни средства, както и на велосипеди и обществен транспорт за придвижване в границите на общината
- Поставяне на зарядни станции за електромобили на ключови места

В допълнение, трябва да бъдат реализирани и дейности за обучение и информиране:

- Подготовка на туристите: информиране на посетителите за рисковете от екстремните горещини и предоставянето на съвети за безопасно поведение
- Обучение на персонала: повишаване на квалификацията на екскурзоводите и местните водачи, за да могат да водят групите си безопасно в променените климатични условия

Макар климатичните промени да създават сериозни предизвикателства пред туристическия сектор в община Смолян, те могат да действат като катализатор за иновации и трансформация. Това включва диверсификация на туристическия продукт и развитие на целогодишен туризъм. Общинските обекти и фирмите-оператори, които проактивно изпълняват мерки за адаптация и смекчаване, могат не само да намалят рисковете, но и да изградят по-устойчив и по-привлекателен местен туристически продукт.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Мярка 3.3. Подобряване на управлението на околната среда в сектора на туризма

Запазването на привлекателността на местните туристически ресурси в голяма степен зависи от поддържането на високо качество на околната среда. Това изисква реализацията на следните дейности от операторите на общинските и частните туристически обекти и на местата за настаняване, хранене и развлечения:

- Въвеждане на механизми за кръгово и устойчиво управление на природните ресурси, свързани с туризма
- Развитие на системите за разделно събиране на отпадъците
- Забрана на пластмасата за еднократна употреба и насърчаване на повторното използване
- Прилагане на мерки за намаляване на хранителните отпадъци
- Въвеждане на устойчиви практики за управление на растителните отпадъци и насърчаване на компостирането
- Намаляване на консумацията на прясна вода на гост за една нощувка
- Използване на дезинфекционни препарати с биологичен произход
- Въвеждане на системи за управление на околната среда в туристическите обекти
- Включване на туристите в доброволчески дейности за опазване на околната среда и др.

За туристическите обекти, които не са общинска собственост, следва да бъде предоставено съдействие за покриването на определени стандарти, вкл. чрез провеждането на информационна и разяснителна кампания сред местните заинтересовани страни.

Мярка 3.4. Повишаване на знанията и подобряване на квалификацията на операторите на туристическите обекти

Персоналът, който работи с туристи на територията на община Смолян е важно да притежава необходимите съвременни умения, за да удовлетвори високите очаквания на клиентите. Мярката е насочена към собствениците, управителите и персонала на туристическите обекти (общински и частни), вкл. към работещите в местата за настаняване и хранене на територията на община Смолян. Целта ѝ е да подобри знанията и практическите им умения, като ги обучи на съвременни техники за обслужване на клиентите и подобри чуждоезиковата им подготовка, за да може да бъде постигнато високо качество на предлагането. Дейностите за реализация на мярката включват:

- Извършване на анализ на нуждите на целевите групи обучаеми лица – напр. начини на обслужване на туристите, дигитални умения, межкултурно взаимодействие, чужди езици и т.н.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

- Разработване на програми за професионално обучение и за повишаване на квалификацията в определени сфери
- Провеждане на обучения (вкл. за „меки“ умения – комуникативност, решаване на проблеми, работа в екип и др.) и поддържане на професионалната подготовка (учене през целия живот), вкл. чуждоезикова подготовка (напр. английски, гръцки, немски и др.) на работещите в сферата на туризма

Мярка 3.5. Въвеждане на програми за интерпретация и анимация в туризма

Интерпретацията е комуникационен процес, предназначен да разкрие значенията и взаимоотношенията на природното и културното наследство чрез ангажиране с обекти, артефакти, пейзажи и обекти. Анимацията в туризма, от друга страна, въвлеча туриста в активно действие. Тя е базирана на личния контакт между аниматора и туриста, като разчита на съвместното участие на двете страни в развлечения, предлагани в рамките на туристическата програма.

Мярката цели подобряване на процеса на комуникация между домакините на туристическите обекти на територията на община Смолян и туристите, за да бъде повишена тяхната удовлетвореност. Това ще допринесе за разпространение на положителния опит, който те са имали от дестинацията, напр. чрез споделяне с приятели и познати или чрез публикации в социалните мрежи. Също така, ще ги мотивира отново да се върнат в бъдеще, за да повторят изживяването.

Двата подхода за работа с туристите са от изключително значение за подобряване на имиджа на община Смолян като привлекателна туристическа дестинация и за гарантиране на възможността за повторни посещения в нея.

Дейностите за реализация на мярката включват:

- Извършване на анализ на нуждите на работещите в туристическите обекти на територията на община Смолян по отношение на знанията и подготовката им за реализацията на дейности по интерпретация и анимация в туризма
- На база на анализа на нуждите – подготовка на програма и провеждане на модулни обучения по интерпретативни техники и туристическа анимация
- Анализ на резултатите от проведените обучения
- Извършване на постоянен мониторинг върху предоставянето на туристически услуги за повишаване на удовлетвореността на туристите

Разработването и адаптирането на модел за ефективна интерпретация и анимация ще позволи да се разкрият нови и все още неоползотворени възможности за целогодишно туристическо предлагане.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Мярка 3.6. Развитие и предлагане на интегрирани междуобщински туристически продукти

Мярката цели да обедини на усилията за разработване и представяне на интегрирани туристически продукти с общини от област Смолян (напр. общините Девин, Мадан, Рудозем и Чепеларе) и от други области¹⁵, включени в Туристически район „Родопи“ (напр. община Баните), на база на вече изградени сътрудничества между тях. Чрез обмен на добри практики, опит и информация ще се създадат нови съвместни продукти.

Дейностите за изпълнение на мярката включват:

- Набиране на информация за съставяне на списък с потенциални партньори в различни направления, например сред общини със сходни туристически ресурси или сходни ограничения, за предлагане на туристически посещения с различна продължителност (от три до седем дни)
- Оценка, избор и приоритизиране на общините, с които да се инициира обсъждане на създаването на общ(и) туристически продукт(и)
- Разработване на кратко представяне на общите туристически продукти с определяне на ползите за страните
- Определяне на експерти от общините, които ще участват в подготовката на новите туристически продукти
- Определяне на нужните ресурси, действията и отговорните лица за разработването на продуктите
- Осигуряване на подкрепата на всички заинтересовани страни (вкл. от частния сектор) в съответните общини за реализация на новите продукти
- Предлагане на пазара на новите продукти чрез съвременни маркетингови подходи, като представяне на туристическите маршрути и обекти чрез видео клипове, ангажиране на личности с голямо влияние в социалните мрежи, онлайн медии и др.

Мярка 3.7. Нормативно и организационно осигуряване на туризма

Мярката обхваща три групи дейности, които позволяват осигуряването на съответствие с нормативната рамка, събирането на достоверна информация за определянето на тенденциите в сферата на туризма и гарантират наличието на общински структури, които имат директни ангажименти за неговото развитие:

- **Осигуряване на съответствие с нормативната рамка в сферата на туризма**

¹⁵ Туристически район „Родопи“ включва общини от областите Пловдив, Пазарджик, Смолян, Кърджали и Хасково.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Съгласно Закона за туризма, община Смолян има редица ангажименти във връзка с развитието на този сектор, които ще бъдат изпълнени чрез следните поддейности:

- Осигуряване на работата на Консултативния съвет по въпросите на туризма
- Осигуряване на дейността на общинската експертна комисия по категоризация на туристически обекти
- Поддържане на общинския регистър на категоризираните туристически обекти на територията на общината
- Подготовка на годишните отчети за изпълнението на ежегодната Програма за развитие на туризма

• **Информационно осигуряване за развитието на туризма**

Наличието на достоверна и актуална информация за процесите в туризма има решаващо значение за адекватността на общинските политики в тази сфера. Тази дейност ще бъде изпълнена чрез следните поддейности:

- Периодично набиране на първична количествена и качествена информация за туристите, посещаващи и нощуващи на територията на община Смолян
- Обработка и анализ на информацията за целите на планирането и наблюдението на дейностите в сферата на туризма, вкл. за мониторинга и актуализацията на настоящата стратегия

• **Осигуряване на дейността на Туристическите информационни центрове на територията на общината**

Общинският Туристически информационен център (ТИЦ) се намира в гр. Смолян, като подобни структури има още в с. Смилян, с. Широка лъка и с. Градът. Четирите ТИЦ-а на територията община Смолян имат съществено значение за развитието на местния туризъм. Дейността предвижда изпълнението на следните поддейности:

- Постоянно осигуряване на човешки, финансови и технически ресурси за ефективната работа на четирите ТИЦ-а
- Периодично повишаване на квалификацията на служителите на ТИЦ-овете
- Сформиране на екип от доброволци към ТИЦ – гр. Смолян, който да изпълнява конкретни задачи в сфера на туризма, които са в компетенциите на общината; това ще позволи устойчиво ангажиране на местната общност за развитието на туризма

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

5. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Източниците за финансиране на включените мерки и дейности в рамките на приоритетите на стратегията включват три основни групи финансови източници:

1. Местни публични източници: общински бюджет, общински или други местни публични фондове и сметки (бюджетни и извънбюджетни)
2. Външни публични източници: централния (републиканския) бюджет, средства от Европейските фондове при споделено управление, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и други източници – банки, фондове и фондации, международни финансови институции, средства на неправителствени организации в обществена полза и други
3. Частни финансови източници: средства от търговски банки, фондове, инициативи, проекти и средства на частни фирми и неправителствени организации, дарения и други

По-долу са представени конкретните възможности за местно или европейско публично финансиране в рамките на програмния период 2021 – 2027 г.:

1) Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони (2023 – 2027 г.):

Територията се подпомага целево чрез подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР) и Стратегията за местно развитие на [Местна инициативна група „Девин-Смолян“](#) за:

- Инвестиции в дребна по мащаби инфраструктура
- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди
- Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот
- Възстановяване, реставрация, ремонт или реконструкция на сгради с религиозно значение
- Подкрепа на земеделски стопани, микропредприятия в селските райони и занаятчии, напр. дейности, свързани с информационния и технологичен сектор и създаването на творчески продукти – услуги, които използват потенциала на населените места в селските райони, като например природни, исторически, културни и екологични дадености, включително туристически услуги, които създават условия за съживяване на местната икономика

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

2) Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 г.

На база на броя на населението в общинския център гр. Смолян, общината попада в обхвата на подкрепата, която се предоставя по Приоритет 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“ на програмата. Предвид концепцията за реализацията на интегрирани териториални инвестиции по програмата, финансиране може да бъде получено за развитие на културата, спорта и туризма (комбинирана подкрепа на 50% безвъзмездна финансова помощ с финансови инструменти под формата на инвестиционни кредити и вградени или индивидуални гаранции) и по-специално за:

- Инфраструктура и оборудване за културни организации и сгради, включително за създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности
- Мерки, свързани с развитието, подобряването, разширяването и социализацията на туристическите зони и свързаната с тях инфраструктура, както и развитие на устойчиви форми на туризъм – селски, културен, гастроничен и др.
- Подобряване на достъпността на средата и развитие на инфраструктурата

3) Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021 – 2027 г.:

- Приоритет 1 „Иновации и растеж“ – въвеждане на технологии и стандарти от Индустрия 4.0 в предприятията, цифрови технологии, софтуер, цифрови приложения, подобряване на дигитализацията, производствени инвестиции, насърчаване на предприемаческата активност и развитие на бизнес екосистемата
- Приоритет 2 „Кръгова икономика“ – въвеждане на мерки за енергийна ефективност, системи за енергиен мениджмънт, мониторинг и контрол на енергопотреблението, рециклиране и повторно ползване на продуктите, подобряване управлението на отпадъците в предприятията, постигане на промишлена симбиоза – споделяне на ресурси и услуги

4) Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021 – 2027 г.:

- Създаване на платформа за умения за интелигентна специализация
- Създаване на рамка за управление на данни и изграждане на оперативно съвместими пространства за данни
- Развитие на специфични дигитални умения за създаване и използване на цифрови услуги и продукти

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

5) Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г.:

- Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика
- Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура
- Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура
- Насърчаване на адаптирането към изменението на климата, предотвратяването на риска от бедствия и устойчивостта

6) Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027 г.:

- Подобряване на достъпа до трудова заетост
- Насърчаване на балансирано участие на половете на пазара на труда, на равни условия на труд и на равновесие между професионалния и личния живот
- Насърчаване на адаптирането на работниците, предприятията и предприемачите към промените
- Насърчаване на ученето през целия живот
- Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа и най-вече за младите хора
- Изграждане на капацитет за социални иновации

7) Програма „Образование“ 2021 – 2027 г.:

- Насърчаване на равния достъп до качествено и приобщаващо образование и обучение
- Насърчаване на ученето през целия живот
- Дигитална трансформация
- Адаптиране на професионалното образование и обучение спрямо динамиката на пазара на труда
- Подкрепа за развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето

8) Финансови инструменти

Възможности за финансиране на местни бизнеси са налични посредством [„Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД](#) и [Българската банка за развитие](#).

Община Смолян може да получи заеми при преференциални условия от [Фонд ФЛАГ](#). Също така, възможности за финансиране са налице и от [„Фонд за устойчиви градове“](#) (Фонд за градско развитие ЮГ) чрез наличния ресурс за

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

реинвестиране на Фондовете за градско развитие 2014-2020, който следва да се реализира до 31 декември 2031 г. Туризмът е сред допустимите сектори, както и инвестиции в дребномащабна туристическа инфраструктура в допълнение на обектите на културното наследство.

9) Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ VI-A Гърция – България 2021-2027 г.

Като част от Смолянска област, община Смолян е допустима за кандидатстване с проекти по програмата. Програмата има 3 приоритета, два от които предоставят директни възможности за финансиране на дейности и организации в сферата на туризма:

1. Приоритет 1. По-устойчива и по-зелена трансгранична територия между Гърция и България:

- Развитие на зелена инфраструктура, включително разработване и внедряване на нови инструменти, трансфер на решения между заинтересованите страни и насърчаване на екологично чисти практики
- Изграждане на зелена инфраструктура в градските и крайградските райони, която насърчава екосистемните услуги
- Изграждане на капацитет и споделяне на добри практики по отношение на управлението на природните ресурси, включително обучения на персонала за насърчаване на градската екология

2. Приоритет 3. По-приобщаваща трансгранична територия между Гърция и България:

- Подкрепа за свързване в мрежа на туристически дестинации и атракции през границата, включително създаване на тематични мрежи и маршрути с цел сезонно и географско разширяване на устойчивия туризъм
- Адаптиране на туристическия сектор към изменението на климата и насърчаване на приобщаването
- Насърчаване на цифровизацията на туристическите ресурси и процеси и въвеждане на цифрови и иновативни инструменти в местната туристическа индустрия
- Повишаване на квалификацията на човешките ресурси и подобряване на предприемаческите умения в сферата на туризма
- Свързване на туризма с местните вериги за доставки в контекста на [Стратегията на ЕС „От фермата до трапезата“](#)

Приоритет при финансирането ще се дава на проекти, които насърчават по-широкия достъп до култура и културно наследство, мобилизират нови

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

аудитории чрез цифрови инструменти и услуги, с особен акцент върху улесняване на приобщаването на уязвимите хора. По-специално, в областта на валоризирането на културното наследство, програмата ще следва „Европейските принципи за качество за финансирани от ЕС интервенции с потенциално въздействие върху културното наследство“ (изготвени от [Международния съвет за паметниците на културата и забележителните места](#) по силата на мандата на Европейската комисия за Европейската година на културното наследство) и ще прилага интегрираните, устойчиви и приобщаващи ръководни принципи на Новия европейски Баухаус.

10) Други източници:

- Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм
- Национален доверителен екофонд
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
- Национален фонд „Култура“ и др.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

6. МЕХАНИЗЪМ ЗА ОБРАТНА ВРЪЗКА – МОНИТОРИНГ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СТРАТЕГИЯТА

Осигуряването на обратна връзка чрез мониторинг и актуализация на Стратегията за развитие на туризма ще позволи на община Смолян да постигне ефективно изпълнение на предвидените дейности и заложените стратегически цели и приоритети чрез ефикасно разходване на ресурсите за реализация на отделните мерки.

Механизмът за обратна връзка е ключов елемент от изпълнението на Стратегията, тъй като от една страна дава информация за напредъка при изпълнението на стратегическия документ – условие за постигане на прозрачност и публичност на реализираните мерки, както и за осигуряване на нужната подкрепа за реализацията им от всички заинтересовани страни, а от друга – позволява да се идентифицират потенциални недостатъци/слаби места, които могат да бъдат текущо адресирани чрез коригиране (актуализация) на мерките – тогава, когато резултатите се разминават с планираните.

Предмет на мониторинга е изпълнението на стратегическите цели, приоритетите, както и на конкретните мерки (дейности). **Основен субект** е Консултативният съвет по туризъм на общината, който проследява изпълнението на индикаторите и идентифицира коригиращи действия при необходимост.

Системата за мониторинг и актуализация се прилага на базата на актуална и достоверна информация. Индикативните **източници на информация** ще бъдат следните (неизчерпателен списък):

- Национален статистически институт
- Туристическите обекти в община Смолян
- Местата за настаняване в община Смолян
- Анкетни проучвания сред туристите, посещаващи общината и др.

Актуализацията на Стратегията ще обхваща промени със съществено значение, които не противоречат на нейните цели, както и на приоритетите (мерките/дейностите), като може да бъдат свързани с:

- Планиране на нови мерки/дейности, свързани с идентифицирани нови потребности на приоритетните целеви групи
- Планиране на нови мерки/дейности, свързани с появили се нови възможности за финансиране чрез програми и проекти
- Планиране на нови мерки/дейности, свързани с изпълнението на конкретна държавна политика
- Извършване на други промени/допълнения след оценка на тяхното съответствие с целите и приоритетите и др.

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

Процедурата за актуализация на Стратегията ще има следните основни стъпки:

- Събиране на необходимата допълнителна информация за аргументиране на промените
- Консултация с експерти от заинтересованите страни
- Организиране на срещи, групови дискусии и други форми – за обсъждане на информацията
- Експерти от община Смолян подготвят предложение за изменение
- Приемане или отхвърлянето на предложението(ята) след обсъждане в рамките на Консултативния съвет по туризъм
- Приемане на предложението(ята) от Общинския съвет на община Смолян

Таблица 5. Индикатори за мониторинг на Стратегията за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

ПРИОРИТЕТИ МЕРКИ	ИНДИКАТОР	ЕДИНИ- ЦА	ИЗТОЧНИК НА ИНФОРМА- ЦИЯ	ПЕРИОД НА ОТЧИ- ТАНЕ	БАЗОВА СТОЙ- НОСТ (2026 г.)	ЦЕЛЕВА СТОЙ- НОСТ (2030 г.)
ПРИОРИТЕТ 1: ПОДДЪРЖАНЕ И РАЗВИТИЕ НА МЕСТНИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ РЕСУРСИ И СЪПЪТСТВАЩАТА ГИ ИНФРАСТРУКТУРА						
Мярка 1.1. Подобряване на състоянието на ключови туристически обекти и маршрути	Изпълнени инфраструктурни проекти	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ*	3 години	0	18
Мярка 1.2. Развитие на курортен комплекс „Пампорово“	Извършени дейности	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	8
Мярка 1.3. Развитие на курортите от местно значение	Извършени дейности	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	6
Мярка 1.4. Проучване на възможностите за изграждане на спортно-туристически център „Перелик“	Подготвено предпроектно проучване	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	3 години	0	1
Мярка 1.5. Развитие на техническата инфраструктура и транспорта, свързани с туризма	Извършени дейности	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	22
Мярка 1.6. Развитие на съпътстващите туризма дейности	Извършени дейности	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	10

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

ПРИОРИТЕТИ МЕРКИ	ИНДИКАТОР	ЕДИНИ- ЦА	ИЗТОЧНИК НА ИНФОРМА- ЦИЯ	ПЕРИОД НА ОТЧИ- ТАНЕ	БАЗОВА СТОЙ- НОСТ (2026 г.)	ЦЕЛЕВА СТОЙ- НОСТ (2030 г.)
ПРИОРИТЕТ 2: ИЗВЪРШВАНЕ НА МАРКЕТИНГ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА МЕСТНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ						
Мярка 2.1. Извършване на реклама на туристическите ресурси и продукти на община Смолян	Повишаване на конкурентно-способността на туристическа дестинация Смолян	Бр. нови туристи (вкл. чуждестранни), посещаващи община Смолян	Проучване на туристопотока (обем, профил и предпочитания на туристите)	3 години	0	20%
Мярка 2.2. Извършване на активни връзки с обществеността за повишаване на познаваемостта на община Смолян като туристическа дестинация						
Мярка 2.3. Създаване на дигитални ресурси за представяне на възможностите за туризъм	Извършени дейности	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ*	2 години	0	12
ПРИОРИТЕТ 3: ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА						
Мярка 3.1. Създаване на интегрирани туристически продукти посредством партньорство с местните заинтересовани страни	Новосъздадени партньорства Новосъздадени интегрирани туристически продукти	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	3 години	0	6
		Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	3 години	0	5
Мярка 3.2. Адаптация към климатичните промени и смекчаване на тяхното въздействие върху туризма	Извършени дейности за адаптация	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	5
	Извършени дейности за смекчаване	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	10
Мярка 3.3. Подобряване на управлението на околната среда в сектора на туризма	Извършени дейности	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	20
Мярка 3.4. Повишаване на знанията и подобряване на квалификацията на операторите на туристическите обекти	Програми за повишаване на квалификацията и уменията	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	10

Стратегия за развитие на туризма на община Смолян (2026 – 2030 г.)

ПРИОРИТЕТИ МЕРКИ	ИНДИКАТОР	ЕДИНИ-ЦА	ИЗТОЧНИК НА ИНФОРМАЦИЯ	ПЕРИОД НА ОТЧИТАНЕ	БАЗОВА СТОЙНОСТ (2026 г.)	ЦЕЛОВА СТОЙНОСТ (2030 г.)
Мярка 3.5. Въвеждане на програми за интерпретация и анимация в туризма	Програми за интерпретация и анимация	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	6
Мярка 3.6. Развитие и предлагане на интегрирани междуобщински туристически продукти	Нови интегрирани междуобщински туристически продукти	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	3 години	0	4
Мярка 3.7. Нормативно и организационно осигуряване на туризма	Осигурено съответствие с нормативната рамка	Да/Не	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	Всяка година	Да	Да
	Събрана и обработена първична информация	Брой	Годишни отчети за изпълнението на ПТ	2 години	0	2
	Действащи ТИЦ**	Брой	Отчети за дейността на ТИЦ	Всяка година	4	4

Бележки:

*ПТ = Програма за туризма

**ТИЦ = Туристически информационни центрове